RNI NO. MAHMAR/2020/84035

BAHUJAN SAURABHA

बहुजन सौरभ

मंगळवार ०८ जुलै २०२५ | वर्ष : ५ | अंक : १९१ | दैनिक | किंमत : ₹ ५/-

Tuesday 08 July 2025 | Year : 5 | Issue : 191 | Daily | Rate: Rs. 5/-

ईडीच्या तपासात अत्याधुनिक फसवणूक उघडकीस

जीएसटी घोटाळ्यासाठी 135 बनावट कंपन्या तयार करण्यात आल्या

5000 कोटी रुपयांचे बनावट इनव्हॉइस

734 कोटी रुपयांचे बनावट आयटीसी तयार करण्यात आले

जमशेदपूर : अंमलबजावणी संचालनालय (ईडी), रांची झोनल ऑफिसने 5 जुलै रोजी रांची येथील विशेष न्यायालयात (पीएमएलए) मनी लॉंड्रिंग प्रतिबंधक कायदा (पीएमएलए), 2002 अंतर्गत खटला दाखल केला आहे. हा खटला एका मोठ्या जीएसटी इनपुट टॅक्स क्रेडिट (आयटीसी) फसवणुकीच्या सिंडिकेटशी संबंधित आहे. या सिंडिकेटचे चार मास्टरमाइंड शिवकुमार देवदा, मोहित देवदा, अमित कुमार गुप्ता आणि अमित अग्रवाल उर्फ विकी भालोटिया आहेत. त्यांच्याविरुद्ध पीसी दाखल करण्यात आला आहे. असा आरोप आहे की या चार व्यक्तींनी जीएसटी इनपुट टॅक्स क्रेडिट घोटाळा करण्यासाठी 135 बनावट कंपन्या तयार केल्या होत्या. सुमारे 5000 कोटी रुपयांचे बनावट इनव्हॉइस तयार करण्यात आले आणि 734 कोटी रुपयांचे बनावट आयटीसी तयार करण्यात आले.

जमशेदपूर येथील जीएसटी इंटेलिजेंस महासंचालनालयाने (डीजीजीआय) दाखल केलेल्या अनेक तक्रारींच्या आधारे ईडीने या प्रकरणाचा तपास सुरू केला होता. या तक्रारींद्वारे, बनावट आयटीसी तयार करणे आणि पास करणे यासंबंधी एक अत्याधुनिक फसवणूक उघडकीस आली. ईडीच्या तपासात असे दिसून आले की शिवकुमार देवरा आणि त्यांच्या सहकाऱ्यांच्या नेतृत्वाखालील सिंडिकेटने 135 बनावट कंपन्यांचे जाळे तयार केले होते. या कंपन्या केवळ कागदावर अस्तित्वात होत्या. वस्तू किंवा सेवांचा प्रत्यक्ष पुरवठा न करता 5000 कोटी रुपयांपेक्षा जास्त रकमेचे बनावट इनव्हॉइस जारी करण्यासाठी त्यांचा वापर केला जात होता. या पद्धतीद्वारे, सिंडिकेटने 734 कोटी रुपयांपेक्षा जास्त रकमेचे बनावट आयटीसी तयार केले. इतकेच नाही तर हे आयटीसी देखील पास केले गेले.

बेकायदेशीरपणे निर्माण केलेले कर्ज नंतर विविध लाभार्थी कंपन्यांना कमिशनवर विकले गेले. त्या कंपन्यांनी त्यांचा जीएसटी दायित्वे चुकवण्यासाठी त्याचा वापर केला. तपासाच्या परिणामी, आतापर्यंत 5.29 कोटी रुपयांच्या स्थावर मालमत्ता ओळखल्या गेल्या आहेत आणि जप्त केल्या आहेत. 8.98 लाख रुपयांची रोख रक्कम जप्त करण्यात आली आहे, तर 62.90 लाख रुपयांची बँक बॅलन्स गोठवण्यात आली आहे. या प्रकरणात, यापूर्वी ईडीने झारखंड आणि पश्चिम बंगालमधील अनेक ठिकाणी व्यापक शोध मोहीम राबवली होती. याशिवाय, 8 जुलै रोजी पीएमएलए अंतर्गत चारही आरोपींना अटक करण्यात आली होती. सध्या ते सर्व न्यायालयीन कोठडीत आहेत.

हिमाचलमध्ये ढगफुटी, अनेक ठिकाणी दरड कोसळून 78 जणांचा मृत्यू

चंदिगड : हिमाचल प्रदेश एकाच वेळी अनेक नैसर्गिक आव्हानांचा सामना करत आहे. अनेक ठिकाणी दरड कोसळल्याच्या घटना समोर आल्या आहेत, रस्ते खचले आहेत, अनेक जिल्ह्यांमध्ये ढगफुटी झाली असून नद्यांना महापूर आला आहे. मुसळधार पावसामुळे सगळीकडे भयावह परिस्थिती निर्माण झाली आहे. अनेक ठिकाणी दरड कोसळून काही ठिकाणी माणसे मातीच्या ढिगाऱ्याखाली अडकली आहेत. ढगफुटीपासून ते भूस्खलनापर्यंत आणि नद्यांच्या प्रलयंकारी पूरापर्यंत, या नैसर्गिक आपत्तींमुळे हजारो कोटी रुपयांचे नुकसान झाले आहे. त्याचबरोबर मोठी जीवितहानी देखील झाली आहे. निसर्गाच्या या भयावह रुपासमोर सगळेच हतबल झाल्याचे पाहायला मिळत आहे.

2023 मधील मुसळधार पावसामुळे राज्यात झालेली जीवितहानी लोक अजून विसरले नाहीत. दोन वर्षांपूर्वी पूर व भूस्खलनामुळे राज्यात 400 हून अधिक लोकांचा बळी गेला होता. त्या भयावह आठवणी अजून ताज्या असतानाच पुन्हा एकदा राज्यात तशीच स्थिती निर्माण झाली आहे. अजून राज्याच्या सर्व भागात मान्सून दाखल झालेला नाही. त्याआधीच ठिकठिकाणी मोठमोठी नैसर्गिक संकटे उभी राहिली आहेत. त्यामुळे मान्सून पूर्णपणे राज्यात दाखल होईल तेव्हा काय स्थिती असेल या विचारानेच लोक घाबरले आहेत.

78 जणांचा मृत्यू, 37 जण बेपत्ता

राज्यात मुसळधार पाऊस, नद्यांना आलेला पूर व दरड कोसळून आतापर्यंत 78 लोकांचा जीव गेला आहे. तसेच 37 जण बेपत्ता आहेत. यासह 115 जण जखमी असून त्यांच्यावर उपचार चालू आहे.

मुसळधार पावसामुळे राज्यातील अनेक जिल्ह्यांमधील जनजीवन विस्कळीत झाले आहे. दोन राष्ट्रीय महामार्गांसह 250 हून अधिक रस्ते बंद आहेत. वीजेचे 278 ट्रान्सफॉर्मर्स बंद पडले आहेत. यासह 261 जलप्रकल्प बंद आहेत. थुनांग येथील एका सहकारी बँकेचे कार्यालय वाहून गेले आहे. थुनांग भागात ही एकमेव बँक होती. येथील लोकांचे आर्थिक व्यवहार या बँकेवर अवलंबून होते. मात्र, त्या बँकेचे कार्यालय वाहून गेल्यामुळे मोठे आर्थिक नुकसान झाले आहे. यासह मोठी वित्तहानी देखील झाली आहे.

हवामान विभागाकून 10 जिल्ह्यांना इशारा

मुसळधार पावसामुळे अनेक लहान-मोठ्या नद्यांना पूर आला आहे. ज्यामुळे लोकांच्या घरांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान झाले आहे. तर, हवामान विभागाने सिरमौर, कांगडा, मंडी या तीन जिल्ह्यांना रेड अलर्ट जारी केला आहे. तर, शिमला, सोलन, हमीरपूर, बिलासपूर ऊना, कुल्लू व चम्बा या सात जिल्ह्यांना ऑरेंज अलर्ट दिला आहे.

प. बंगालमधील शेतकऱ्याला आसाममधील परदेशी न्यायाधिकरणाकडून नोटीस

पश्चिम बंगाल : पश्चिम बंगालमधील कूचबिहार जिल्ह्यातील दिनहाटा भागात राहणाऱ्या एका शेतकऱ्याला आसामच्या परदेशी न्यायाधिकरणाकडून 'बेकायदेशीर स्थलांतरित' घोषित करण्याची नोटीस मिळाली, त्यानंतर राज्यात राजकीय खळबळ उडाली आहे. उत्तम कुमार (वय 50) हे शेतकरी कूचबिहारमधील सद्यलेर कुठी गावातील रहिवासी आहेत. त्यांनी सांगितले की त्यांना या वर्षाच्या सुरुवातीला एक नोटीस मिळाली होती, ज्यामध्ये असे म्हटले होते की त्यांनी 1966 ते 1971 दरम्यान आसाममधून बेकायदेशीरपणे भारतात प्रवेश केला होता. मी माझ्या आयुष्यात कधीही कूचबिहारमधून बाहेर पडलेलो नाही. मी येथे जन्मलो आणि वाढलो. मी बेकायदेशीर स्थलांतरित कसा असू शकतो? पत्रकारांशी बोलतांना तो खूप निराश दिसत होता. उत्तम हा एक लहान शेतकरी आहे जो आपल्या कुटुंबाचे पोट भरण्यासाठी संघर्ष करतो. तो म्हणाला, मला जानेवारीमध्ये ही नोटीस मिळाली. मी अभ्यासात कमकुवत आहे, म्हणून मी ती शेजाऱ्यांना दाखवली. तेव्हाच मला कळले की आसामच्या परदेशी न्यायाधिकरणाने मला घुसखोर घोषित केले आहे. अहवालानुसार, पोलिस तपासादरम्यान उत्तम आवश्यक कागदपत्रे देऊ शकला नाही, म्हणून त्याला संशयित परदेशी मानले गेले आहे. आसाममध्ये कार्यरत असलेले फॉरेनर्स ट्रिब्यूनल ही एक अशी संस्था आहे जी एखादी व्यक्ती भारतीय नागरिक आहे की नाही हे ठरवते. ही बातमी समोर येताच, सत्ताधारी तृणमूल काँग्रेसने (टीएमसी) भारतीय जनता पक्षावर हल्ला चढवला आणि आरोप केला की हे प्रकरण भाजपची बंगालविरोधी मानसिकता दर्शवते.

'भाजपा मेलाय': उद्धव ठाकरे

मुंबई : 'विजयी मेळाव्यात रुदालीचे भाषण झाले' अशा शब्दांत राज्याचे मुख्यमंत्री व भारतीय जनता पक्षाचे प्रमुख नेते देवेंद्र फडणवीस यांनी उद्धव ठाकरेंवर टीका केल्यानंतर त्यावर उद्धव ठाकरेंनी प्रत्युत्तर दिले आहे. शनिवारी 5 जुलै रोजी वरळी डोम येथे झालेल्या विजयी मेळाव्यात उद्धव ठाकरेंनी भाजपावर टीका केली होती. त्यासंदर्भात आज विधानभवनाबाहेर प्रसारमाध्यमांशी बोलतांना उद्धव ठाकरेंना देवेंद्र फडणवीसांच्या प्रतिक्रियेबाबत विचारणा करण्यात आली. त्यावर उद्धव ठाकरेंनी मूळ भाजपा मेला आहे, असे विधान केले. 'मी त्यांची मानसिकता समजू शकतो. कारण मूळ भाजपा मेलेला आहे. त्याचा खून या लोकांनी केला आहे. रुदाली हाही हिंदी शब्द आहे. त्यामुळे त्यांनी उर बडवायला आमच्या पक्षातून, काँग्रेसमधून, राष्ट्रवादीतून आणि देशभरातल्या पक्षांमधून उरबडवे घेतले आहेत. कारण मूळ भाजपा मेला आहे. या लोकांनी भाजपाला मारून टाकले', असे उद्धव ठाकरे प्रसारमाध्यमांना म्हणाले.

निवासी वस्त्यांमध्ये दररोज ढोल पथकांच्या सरावाचा रहिवाशांना त्रास

पुणे : गणेश विसर्जन मिरवणुकीची शोभा वाढवणाऱ्या ढोल पथकांना सरावासाठी अधिकृतपणे जागा द्यावी, तसेच त्यांच्या वाद्यांच्या सुरक्षेची व्यवस्था करावी, अशी मागणी काँग्रेसने महापालिका आयुक्तांकडे केली. मागील वर्षी मुठेला आलेल्या पुरात पथकांची वाद्ये वाहून गेली होती, तसेच सरावासाठी जागा नसल्याने शहराच्या निवासी वस्त्यांमध्ये त्यांना सराव करावा लागला. काँग्रेसचे प्रदेश प्रवक्ते गोपाळ तिवारी यांनी याबाबतचे निवेदन महापालिका आयुक्तांना दिले. मागील काही वर्षांत पुण्यातील युवकांनी गणेश विसर्जन मिरवणुकीचा चेहरामोहरा बदलला आहे. महाराष्ट्राच्या मातीतील ढोल ताशा, झांज, लेझीम अशा खेळांना मिरवणुकीत वाव मिळतो आहे. त्यासाठी पथके स्थापन करण्यात आली आहेत. गणेश उत्सवाच्या आधी महिनाभर ही पथके सराव करीत असतात.

ट्रम्पची चीनला आयात शुल्काची धमकी

नवी दिल्ली : अमेरिकेचे अध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प यांनी ब्रिक्स देशांवर दिलेल्या टॅरिफ धमकीविरुद्ध चीनने आता उघडपणे मोर्चा उघडला आहे. ट्रम्प यांनी अलिकडेच इशारा दिला होता की ब्रिक्सच्या 'अमेरिकाविरोधी धोरणात' सामील होणाऱ्या देशांवर 10त्र अतिरिक्त टॅरिफ लादला जाईल. याला उत्तर म्हणून चीनने म्हटले आहे की टॅरिफ कोणतीही समस्या सोडवत नाही आणि व्यापार संतुलनही आणू शकत नाही. या मुद्द्यामुळे केवळ व्यापार तणाव वाढला नाही तर जागतिक राजनैतिक आणि भूराजनीतीही उकळू लागली आहे. ब्राझीलची राजधानी ब्राझिलिया येथे सुरू असलेल्या ब्रिक्स परिषदेदरम्यान, सदस्य देशांनी अमेरिका आणि इस्त्रायलने इराणवर केलेल्या लष्करी हल्ल्यांचा आणि अन्याय्य व्यापार धोरणाचा निषेध केला. या निषेधामुळे अमेरिकेचे अध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प खूप संतापले आणि त्यांनी त्यांच्या सोशल मीडिया वेबसाइट 'ट्रुथ सोशल' वर पोस्ट केले आणि लिहिले'अमेरिकाविरोधी धोरणात ब्रिक्सच्या बाजूने उभे राहणाऱ्या सर्व देशांवर 10 टक्के अतिरिक्त टॅरिफ लादला जाईल. याला कोणताही अपवाद राहणार नाही. ट्रम्प यांनी जाहीर केलेल्या आंतरराष्ट्रीय शुल्क निलंबनाचा कालावधी 9 जुलै रोजी संपत असताना हे विधान आले आहे. ट्रम्प यांनी म्हटले आहे की या कालावधीनंतर बहुतेक देशांना शुल्क सवलत मिळणार नाही आणि त्यांनी 10 ते 12 देशांना शुल्क लादण्यासाठी नोटीस पाठवण्याची तयारीही पूर्ण केली आहे.

हिंदू परिषदेच्या माध्यमातून आरएसएस घरोघरी !

नवी दिल्ली : राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाच्या (आरएसएस) दिल्लीत झालेल्या एका महत्त्वाच्या बैठकीत देशाच्या सुरक्षेबरोबरच मणिपूरमधील परिस्थितीवर चर्चा करण्यात आली. मणिपूरमधील परिस्थितीत बरीच सुधारणा झाली आहे, जरी परिस्थिती पूर्णपणे सामान्य होण्यासाठी काही वेळ लागू शकतो. संघाचा असा विश्वास आहे की देश प्रत्येक क्षेत्रात लक्षणीय विकास साधत आहे. तथापि, संघ हा विकास प्रत्येक बाबतीत सर्वसमावेशक करण्यासाठी काम करेल. यासाठी प्रत्येक मंडळात आणि प्रत्येक वसाहतीत हिंदू परिषदा आयोजित केल्या जातील. 11360 हून अधिक सामाजिक सलोखा बैठका आयोजित करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. यावेळी विजयादशमीला स्वयंसेवक संघाच्या ड्रेस कोडमध्ये पोहोचतील आणि लोकांशी संपर्क स्थापित करतील. राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे (आरएसएस) अखिल भारतीय प्रचार प्रमुख सुनील आंबेकर यांनी सोमवारी पत्रकार परिषदेत सांगितले की, समाजाला बळकटी देण्यासाठी संघाची प्रत्येक घरापर्यंत पोहोचण्याची योजना आहे. संघाच्या सर्व 924 संघटनात्मक जिल्ह्यांमध्ये राष्ट्र आणि हिंदुत्वाच्या महत्त्वाच्या विषयांवर सविस्तर चर्चा केली जाईल. संघाने प्रत्येक समाजातील आणि प्रत्येक वर्गातील लोकांपर्यंत पोहोचण्याची योजना आखली आहे.

याद्वारे हिंदू समाजातील सर्व घटकांना एकत्र करण्याची योजना आहे. या बैठकीत संघाने देश प्रत्येक दिशेने प्रगती करत असल्याचे मान्य केले आहे. यामध्ये राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय, शिक्षण, व्यवसाय आणि आर्थिक क्षेत्रांचा समावेश आहे. परंतु यासोबतच, संघ कौटुंबिक आणि सामाजिक मूल्यांना बळकटी देण्यासाठी काम करेल. समाजाला प्रत्येक क्षेत्रात भागीदार बनवणे आणि समाजाला सर्वसमावेशक बनवणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे. पंच परिवर्तनाच्या माध्यमातून देश आणि समाजाला पर्यावरणाची जाणीव करून देण्याची योजना देखील आहे.

विट्स हॉटेलच्या लिलावावरून सभागृह तापले

मुंबई : छत्रपती संभाजीनगरमधील 'हॉटेल विट्स'चा अलीकडेच लिलाव पार पडला. सहाव्या लिलावात 64 कोटी 83 लाख एवढ्या कमी किमतीमध्ये ही प्रक्रिया पार पाडण्यात आली. सामाजिक न्यायमंत्री संजय शिरसाट यांचे पुत्र सिद्धान्त शिरसाट यांच्या 'मेसर्स सिद्धान्त साहित्य खरेदी व पुरवठा कंपनी'ला या हॉटेलचे कंत्राट मिळाले. मात्र, या हॉटेलचे सध्याचे बाजारमूल्य 150 कोटी रुपयांहून अधिक असताना महसूल विभागाने अवघ्या 64.83 कोटी रुपयांमध्ये हे हॉटेल का विकले? मंत्र्याच्या मुलाला आर्थिक फायदा करून देण्यासाठी हा घोटाळा केला का? असा प्रश्न विधान परिषदेचे विरोधी पक्षनेते अंबादास दानवे यांनी उपस्थित केला. विधीमंडळाच्या पावसाळी अधिवेशनात दानवे यांनी महसूल विभागाला या हॉटेलच्या लिलावावरून धारेवर धरले.

बहुजन सौरभ संपादकीय

विठ्ठल हा बुद्ध?

महाराष्ट्रातील विठुराया नेमका कोण आहे, कुठून आला, त्याचे पौराणिक, ऐतिहासिक संदर्भ काय आहेत हे विषय गेल्या अनेक शतकांपासून संशोधनाचा विषय आहेत. एक वीट आणि त्या वीटेवर कंबरेवर हात ठेवून उभा असलेला मराठीजनांचा सखा-सोबती आणि यार म्हणवला गेलेला, असा तो एक विठु. कुणी म्हणते, हा तर बुद्ध. तर कुणी म्हणते, हा गवळी-धनगरांचा लोकदेव. कुणी म्हणते, हा मुळचा इथला नाहीच, हा तर दक्षिणेतला. तर कुणी म्हणते, हा जैनांचा नेमिनाथ, तर कुणी म्हणते, हा या साऱ्यांचाच एक 'महासमन्वय'. विठ्ठलाची लोभसवाणी पाषाणी मूर्ती तीन फुट, नऊ इंच उंचीची आहे. मात्र, या विठ्ठलावर अनेकांनी अनेक प्रकारचा दावा करुन मालकी हक्क दाखवला आहे. खरे तर, पाषाणातला देव त्याला घडवणाऱ्या माणसांचीच गोष्ट सांगत असतो. त्यामुळे, त्या विठ्ठलाची गोष्ट नक्की आहे तरी काय? विठ्ठल नेमका आहे तरी कोण? बुद्ध, नेमिनाथ, लोकदेव की कृष्ण? दुर्गा भागवत, डॉ. जी. ए. दलरी, डॉ. गुंथर सोनथायमर, डॉ. शं. गो. तुळपुळे, डॉ. माणिकराव धनपलवार तसेच डॉ. रा. चिं. ढेरे यांसारख्या अनेक अभ्यासकांनी आजवर विठ्ठलाच्या मूळ रुपाचा शोध घेण्याचा प्रयत्न केला आहे. त्याच्याविषयीच्या अनेक मिथककथा आणि दावे-प्रतिदावे सांस्कृतिक विश्वामध्ये चर्चिले जातात. त्यामुळे, त्याच्या मूळ रुपाविषयीची उत्कंठा आजही तशीच कायम आहे आणि ती अभ्यासकांना भुरळ घालताना दिसते. त्याच्याविषयीच्या अनेक प्रकारच्या मिथककथा लोकसंस्कृतीमध्ये आजही प्रवाहीत आहेत. या मिथककथांविषयी डॉ. अशोक राणा म्हणाले की, 'या मिथककथांना भाकडकथा ठरवून चालत नाही. त्या आजच्या काळात काय कामाच्या, असा दृष्टीकोनही ठेवून चालत नाही. या मिथककथांमधूनच इतिहासाचे काहीतरी धागेदोरे सापडतात. म्हणूनच, अभ्यासक या मिथककथांचा अभ्यास करतात आणि त्यातून लोकसंस्कृतीचे संदर्भ शोधण्याचा प्रयत्न करतात. संशोधक आणि लोकसंस्कृतीचे प्रख्यात अभ्यासक रा. चिं. ढेरे आपल्या 'श्रीविठ्ठलः एक महासमन्वय' या पुस्तकात म्हणतात की, 'दैवतांच्या उन्नयनाच्या अथवा स्थिति-गतीचा वेध हा एक प्रकारे त्या दैवतांविषयी श्रद्धा बाळगणाऱ्या समाजाच्याच स्थिति-गतीचा वेध असतो, असे मला आजवरच्या अभ्यासातून जाणवत राहिले आहे.' 'विठ्ठल, वीट, पुंडलिक, पंढरपूर, पांडुरंग' ही नावे, त्यासोबतच्या प्रचलित मिथककथा, तसेच, संतसाहित्यात आलेले विठ्ठलाचे वर्णन, काही पुराणे तसेच लोकसंस्कृतीतील गाणी, ओव्या आणि इतर मौखिक साहित्य, लीळाचरित्रासारख्या जुन्या ग्रंथांमध्ये आलेले उल्लेख, ठिकठिकाणच्या मुर्ती आणि शीलालेखांच्या माध्यमातून विठ्ठलाच्या मूळ रुपाचा उलगडा करण्याचा प्रयत्न अभ्यासकांनी सातत्याने केला आहे.

विठ्ठलाचा शोध घेण्याची सुरुवात करताना, 'माता-पित्याच्या सेवेत मग्न असलेला पुंडलिक आणि त्याने फेकलेल्या वीटेवर गेली अठ्ठावीस युगे उभ्या असलेल्या विठ्ठलाची' मिथककथा सर्वाधिक प्रचलित आहे. या मिथककथेबद्दल प्रा. अशोक राणा यांच्या नुसार, 'पुंडलिकाची ही कथा पहिल्यांदा 'स्कंदपुराणा'अंतर्गत रचल्या गेलेल्या पांडुरंग महात्म्यामध्ये आली आहे. त्याचा रचनाकाल चौदावे ते पंधरावे शतकादरम्यान मानला जात असावा, असे लोकसंस्कृतीचे अभ्यासक रा. चिं. ढेरे म्हणतात.' 'विठ्ठल हा जैनांचा नेमिनाथ आहे', हा दावा आता विरळ झालेला असला तरीही विठ्ठल हा बुद्धच असल्याचा दावा आजही अधूनमधून केला जातो. अगदी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनीच तो करुन ठेवला असल्याने या दाव्याला सांस्कृतिक चर्चाविश्वात अधिक वजन प्राप्त झाले आहे. स्वतः आंबेडकरांनी या विषयावर एक ग्रंथ लिहायला सुरुवात केली होती. पण तो ग्रंथ पूर्णत्वास गेला नाही. धनंजय कीर लिखित 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर' या पुस्तकात त्यांचे मत संक्षिप्त स्वरुपात देण्यात आले. पंढरपूरच्या विठोबाची मूर्ती मुळात बुद्धाची मूर्ती आहे. यावर मी एक प्रबंध लिहित व तो पुण्याच्या भारत इतिहास संशोधन मंडळापुढे वाचला जाईल. पांडुरंग हा शब्द पुंडरीक या शब्दापासून निर्माण झाला आहे. 'पुंडरीक' म्हणजे कमळ व पाली भाषेत कमळाला पांडुरंग असे म्हणतात. यावरुन स्पष्ट होते की, पांडुरंग म्हणजेच बुद्ध आहे, दुसरा कुणीही नाही. वारकरी संतांनीही विठ्ठलाकडे 'बुद्ध' म्हणून पाहिल्याचे अनेक संदर्भ त्यांच्या अभंगांमधून आणि रचनांमधून स्पष्ट होते. ■ ■

जातीय सर्वेक्षण : महाराष्ट्रातील बौद्धांची महत्वपूर्ण भूमिका

नुकतीच केंद्र सरकारने जातिगत जनगणना करण्याचे मान्य करून प्रलंबित मागणी पूर्ण केली आहे. श्रेय घेण्याची ओढ सुरू झाली आहे. सत्ताधारी भाजपा आतापर्यंत जातिगत जनगणनेचा विरोध करीत होती. आता 'भक्त' त्याचे फायदे गिनवत आहेत. बौद्धांना विशेष करून महाराष्ट्रातील बौद्धांना आपली जनसंख्या वाढविण्याची व वास्तविक जनसंख्या जगासमोर आणण्याची सुवर्ण संधी मिळाली आहे. आंबेडकरी बौद्ध भावनेच्या आहारी नाही गेले तर आरक्षण सुविधा पूर्ववत राहिल व बौद्धांच्या संख्येत लक्षणीय वाढ होईल.केंद्रीय स्तरावर अनुसूचित जातीचे आरक्षण हे जातीय आधारावर आहे व महार जातीला हे आरक्षण लागू आहे. सर्वच प्रमुख राज्याच्या अनुसूचित जातीच्या सूचीमधे महार जातीला सूचीबद्ध केलेले आहे. बौद्ध हा धर्म आहे आणि अनुसूचित जातीमधे जाती म्हणून समाविष्ट नाही आहे. आधी बौद्ध धर्मियांना अनुसूचित जातीच्या सुविधा/आरक्षण लागू नव्हते, परंतु श्री. व्ही. पी. सिंग प्रधानमंत्री असतांना या सुविधा/आरक्षण बौद्ध धर्मियांना सुद्धा लागू झाले आहे. जर जाती म्हणून महार, मांग, चंभार, वाल्मिकी/मेहतर असा केला व धर्म बौद्ध म्हणून उल्लेख केला तर आरक्षण पूर्ववत लागू राहिल व बौद्ध धर्मीय म्हणूनही मान्यता मिळेल. परंतु जर जाती आणि धर्म दोन्ही मधे बौद्ध म्हणून उल्लेख केला तर बौद्ध धर्मीय म्हणून मान्यता तर मिळेल. परंतु अनुसूचित जातीची जनसंख्या कमी होईल व आरक्षणावर विपरीत परिणाम येईल हे लक्षात ठेवायला पाहिजे. 2011 च्या जनगणनेप्रमाणे देशात जवळपास फक्त एक कोटी बौद्ध आहेत. त्यापैकी 80टक्के बौद्ध (70 लाख) महाराष्ट्रात आहेत. जवळपास 20 लाख जनतेनी जाती महार व धर्म हिंदूचा उल्लेख केला आहे, या लोकांनी जर येत्या जनगणनेत बौद्ध धर्माची नोंद केली व 2011 नंतर जनसंख्या मधे झालेली वृद्धी लक्षात घेतली तर बौद्धांच्या महाराष्ट्रातील जनसंख्या आकडा दीड कोटी (1 कोटी 50 लाख) पर्यंत सहज पार होईल. महार जाती सोबतच अन्य जाती जसे मातंग, चांभार, वाल्मीकी मधुनही बरेच लोकांनी बौद्ध धर्म स्वीकार केला आहे. परंतु आरक्षणाचा पूर्ववत लाभ घेण्यासाठी या लोकांनी धर्म हिंदू दर्शविला आहे. हीच स्थिति एमपी, यूपी, पंजाब, हरियाणा, बिहार, दक्षिणी राज्यात आहे जिथे अनुसूचित जातीच्या लोकांनी बौद्ध धम्म स्वीकार केला आहे, परंतु आरक्षणाच्या सवलतीसाठी हिंदू म्हणून गणना केली आहे. या लोकांचे व्यवस्थित प्रबोधन झाले व त्यांना विश्वास देण्यात आला की बौद्ध म्हणून येत्या जनगणनेत उल्लेख केला तरी आरक्षणाच्या सुविधा अबाधित राहतील. असे झाले तर भारतात बौद्धांची जनसंख्या निश्चितच 4-5 कोटी पर्यंत पोहचू शकते. हा आकडा आंतरराष्ट्रीय समुदाय विशेष करून बौद्ध राष्ट्राचे लक्ष्य वेधून घेण्यासाठी पर्याप्त आहे. सामाजिक, धार्मिक सुरक्षा व विकासाची सुवर्ण संधी चालून आलेली आहे. आंबेडकरी बौद्ध समाजाने आपसातील मतभेद, विरोध इत्यादी बाजुला ठेऊन या संधीचा अधिकाधिक लाभ घेणे अपेक्षित आहे. महाराष्ट्रात जातीय जनगणनेची चाहूल लागताच परत एकदा बौद्धांमधे वादविवाद, द्विधा मनःस्थिती समोर आलेली आहे. सोशल मीडियावर विविध प्रकारचे भ्रमित करणारे मेसेजेस येत आहेत. प्रश्न हा आहे की डॉ. बाबासाहेबांनी अथक परिश्रम घेऊन घटनादत्त आरक्षण मिळवून दिले ते टिकवून ठेवायचे की नाही? आज इतर समाज जसे मराठा समाज आरक्षणासाठी संघर्ष करीत आहे, कोणत्याही स्थितीत व वर्गात

लक्ष्मण बोरकर
मो. 77093 18607

आरक्षणासाठी जिवापाड मेहनत घेत आहेत आणि रक्ताचे एक थेंबही न पाडता डॉ. बाबासाहेबांनी आम्हाला अमूल्य अधिकार मिळवून दिला. त्यावर पाणी सोडायचे काय? आरक्षण हे जातीच्या आधारावर आहे आणि जर आरक्षण घ्यायचे असेल, आरक्षणाचा दुर्व्यवहार थांबवयाचा असेल तर अनुसूचित जातीच्या निर्दिष्ट सूचीमधे वर्णित जाती लिहिणे अनिवार्य आहे. धर्माच्या रकाण्यात बौद्ध लिहिले तर बौद्ध म्हणून गणना होणारच यात शंकेचे काहीच कारण नाही आहे. जातीची नोंद महार व धर्म बौद्ध म्हणून नोंद केल्याने हे सूर्यप्रकाशा इतके स्पष्ट होते की आम्ही हिंदू धर्माचा त्याग करून बौद्ध धम्म स्विकारला आहे आणि हा वास्तविक इतिहास आहे. या सत्य इतिहासाला झाकूण ठेवणे म्हणजे हिंदू धर्माच्या पापावर, कुरीतिवर पांघरून घालणे होय, हिंदू धर्मात शेकडो वर्ष आमच्या पूर्वजावर जो अमानविय अन्याय, अत्याचार झाला याला लपविण्याचे षडयंत्र होय आणि हे आम्ही करायचे काय? इतिहास घडविण्यासाठी इतिहास माहित असणे गरजेचे आहे. आरक्षण हे काही भीख नाही आहे तर तो प्रशासन व सत्तेमधे जनसंख्येच्या प्रमाणात समुचित प्रतिनिधीत्व प्राप्त करण्याचा अधिकार आहे. डॉ. बाबासाहेबांनी अथक परिश्रम घेऊन दलित, आदिवासी समाजासाठी गोलमेज परिषदेत दोन मतदानाचे अधिकार मिळविले होते. परंतु महात्मा गांधींच्या हठी सवर्ण धार्मिक भूमिकेमुळे व त्यांचे प्राण वाचविण्यासाठी डॉ. बाबासाहेबांनी पुणे करार करून हा अधिकार दुःखद अंतःकरणाने सोडला व या बदल्यात आरक्षणाचा स्वीकार केला. प्रश्न हा आहे की हा आरक्षणाचा अधिकार पण आम्ही गमवायचा काय? भारतात जातीच्या आधारावर काही विशिष्ट जाती सोबत अमानवीय व्यवहार केला गेला, त्यांना विकासापासून दूर ठेवण्यात आले अश्या एससी व एसटी जातींना न्याय मिळवून देण्यासाठी, विकासाच्या मुख्य धारेत समाविष्ट करून घेण्यासाठी देश स्वतंत्र झाल्यावर व संविधान लागू झाल्यावर आरक्षण लागू करण्यात आले. बौद्ध ही जाती म्हणून कोणत्याही एससी किंवा एसटी सूचीमधे उल्लेख नाही आहे. बौद्ध धर्मीय हे अनुसूचित जातीमधे आहेतच. परंतु एसटी (विशेष करून नॉर्थ ईस्ट पहाडी राज्यात), ओबीसी मधे पण शामिल आहेत. आरक्षण सुविधेचा गैरकानूनी लाभ इतर जातीच्या लोकांनी उचलू नये म्हणून एससी अनुसूचिमधे उल्लेखित जाती जसे महार, चम्भार इत्यादी लिहणे/नोंद करणे आवश्यक आहे. अन्यथा कोणीपण बौद्ध धर्म म्हणून नोंद करून आरक्षणासाठी प्रयत्न करेल. यासाठी सजग राहून आरक्षण सुविधेचा दुर्व्यवहार थांबविण्याची गरज आहे. सध्या बौद्ध समाजात नेते, पुढारी अधिक आहेत, संगठित समाजहित सोडून व्यक्तिगत अहंकार वाढलेला आहे. तास न तास बिनबुडाचे कंटाळवाने भाषण पाजून स्वतःला नेता म्हणून प्रोजेक्ट करण्याची सवय झाली आहे. ज्यांना बौद्ध समाजात मान्यता नाही किंवा समाज विचारत नाही ते आज बौद्धांचे नेते/पुढारी म्हणून राष्ट्रीय पातळीवर (सत्ताधारी भाजपाचे व कॉंग्रेसचे सेवक म्हणून) मिरवित आहेत, यांना यांची जागा दाखवीने गरजेचे आहे. एक समजत नाही कि महार जातीचे म्हणून घेण्यात संकोच किंवा कमीपणा का आहे? माझे पूर्वज संस्कारी, मेहनती, किसान व शूरवीर योद्धा होते. 500 महार, 25000 पेशवा सैनिकावर भारी पडले होते. मला जर याचा अभिमान आहे तर महार म्हणून सांगायला संकोच का आहे? ज्या हिंदू धर्माच्या अनिष्ठ चालीरीतीमुळे माझ्यावर अमानवीय अन्याय झाला त्याचा त्याग करून समता, स्वातंत्र, बंधुत्ववर आधारित बौद्ध धम्माचा स्वीकार केला हे पण मी स्पष्टपणे नोंद करतो यात तर गर्व वाटायाला पाहिजे. माझी परत एकदा विनंती आहे की पूर्वाश्रमीच्या महार किंवा इतर एससी/एसटी/ओबीसी जातीच्या नागरिकांनी ज्यांनी बौद्ध धर्माचा स्वीकार केला आहे त्यांनी जातीचा उल्लेख महार किंवा तत्सम जातीचा अवश्य उल्लेख करावा व धर्म म्हणून बौद्ध धर्म उल्लेख करावा. ■ ■

फाटलेले आभाळ शिवतोय

हुसैन मंसूरी !

कोणताच भपका नाही. की चमको नाही. सहज वागतोय. सहज सहज. ते आवडते. भिडते. चटकन शिरते. मनात. हृदयात. अजब गोडवा आहे. असहायतेला हा शिवायला निघालाय. कोण हा? हुसैन मंसूरी. मुंबईचा. विवाहित आहे. चार्टर्ड अकाउंटंट आहे. दुसऱ्यांच्या अर्थव्यवहाराला मार्गी लावतांनाच इथे पडला. आता त्याचे जीवन देणे झाले. कमालीचे समर्पण आहे. त्याची चित्रफित पहात असतांना भेसूर गरीबीचे दर्शन होते. किती असहायता? भूकभय दाटून आलेय. रस्त्यावरचा भारत भीषण आहे. किती गरीबी? किती फाटलेपण?

रणजित मेश्राम
मो. 9890020789

दाटलेल्या काळोखात एक पणती! असे जाणवतेय! किती प्रसंग सांगू? प्रत्येक प्रसंग एक पाठ आहे. हुसैनच्या चित्रफिती बोलतात. संवाद करतात. हाक देतात. रस्त्यावर कोबी, सांभार विकणारी. वर छत नाही. पावसात भिजत असलेली. भिजलेल्या नजरा गिऱ्हाईक शोधतांना. तेव्हा हा येतो. हाही भिजतो. सगळा भार विकत घेतो. जेव्हा तो पैसे देतो.. तेव्हा त्या माऊलीचे भाव .. जगातील सारी कृतज्ञता एकवटावी! असे असेच प्रसंग. रोजचे. नित्याचे. मदतीचे. मायेचे. पैसे देतांनाची नम्रता. खूप खूप शिकवून जाते. मदत तिथे हुसैन असे झालेय. त्याच्या एका आवाहनावर लाखो रुपये येतात. हे त्याने कमावलेय. हुसैन ची ही देनंदिनी झालीय. तो आनंद वाटतोय. दिलासा देतोय. पूर्ण मिसळतोय. तो दिसला की आधार दिसला. असे झालेय. तोही थकत नाही. पठ्ठा मुठी भरुन देतो. देतांना, आंगठ्यात झाकून देतो. गंमत गंमतीच्या समाज माध्यमात हे क्वचित आहे. या आक्रोशी काळात .. हे वागणे वाळवंटात सावलीचे झाड वाटावे. यार हुसैन मंसूरी. तू आवडलाय. तू आवडतोस. ■ ■

जून मध्ये जनतेचे स्वातंत्र्य संपुष्टात येणार?

भारतातील प्रत्येक व्यक्तीला अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य आहे. तो आपले मत निर्भिडपणे मांडू शकतो. संविधानाने हा अधिकार प्रत्येक नागरीकाला दिला आहे. 'परंतु, संविधानाला छेद देत महाराष्ट्रातील महायुती सरकार येत्या जून मध्ये पावसाळी अधिवेशनात 'महाराष्ट्र विशेष जन सुरक्षा अधिनियम 2024' हा कायदा पास करणार आहे. सदरचा कायदा इतका भयानक आहे की, नागरीकांचे स्वातंत्र्यच धोक्यात येणार आहे. हा कायदा प्रामुख्याने शहरी नक्षलवादाचा बिमोड करण्यासाठी आणत असल्याचे सरकारचे म्हणणे आहे. मात्र, कायदेपंडित आणि जाणकार, अभ्यासू व्यक्तिंच्या मते हा कायदा विरोधकांवर सूड उगविण्यासाठी आणि जनतेचे स्वातंत्र्य संपुष्टात आणण्यासाठीच आणत असल्याचे सांगत आहेत.

याकायद्यातील विविध कलमांचा अभ्यास केला असता असे समजते की, 'कोणीही सरकारच्या विरोधात बोलल्यास, लिहिल्यास त्यांना विनाचौकशी जेलमध्ये टाकण्याचा अधिकार पोलिसांना देण्यात आला आहे. म्हणजे जून महिन्यानंतर हा कायदा अस्तित्वात आल्यास लोकशाहीचा चौथा स्तंभ जो थोडाफार जिवंत आहे तो आपोआप गळून पडेल. कोणीही पत्रकार, लेखक सरकारच्या चुकीच्या धोरणांवर टिका करु शकणार नाही. अन्यथा त्याला जेलची हवा खावी लागणार. कोणत्याही संस्था, संघटना, व्यक्ती यांना कोणताही जमाव जमविण्याचा आणि धरणे, मोर्चे, आंदोलन आणि उपोषण करण्याचा अधिकार राहणार नाही. सर्व आंदोलने चिरडून टाकले जातील. म्हणजेच शासनाच्या अन्यायाविरुद्ध कोणालाच आवाज उठविता येणार नाही. त्यामुळे शेतकरी शेतमालाला हमीभाव मागू शकणार नाही, कामगार न्याय हक्कापासून वंचित राहतील, बेरोजगार रोजगार मागू शकणार नाही आणि अन्यायग्रस्त व्यक्तीला गुपचूप अन्याय सहन करावे लागणार आहे.

एखादी व्यक्ती बँकेत पैसे भरण्यासाठी अथवा काढून परत येत असेल तर त्याला विना चौकशी अटक करण्याचे अमर्याद अधिकार पोलिसांना देण्यात आले आहेत. नक्षलवाद्यांना पैसे द्यायला चालला असेल या संशयाने त्याला अटक केली जाऊ शकते. म्हणजे कोणाकडेही लाख दोन लाख रुपये आढळ्ले तरी त्याला विना चौकशी अटक होऊ शकते. किती भयंकर ही बाब होय. या कायद्याने नक्षलवाद्यांचा बिमोड करण्याएवजी नागरीकांना घटनेने दिलेले अधिकारच संपुष्टात आणले जाणार आहे. हा महाभयंकर कायदा असून टाडा सारख्या कायद्यांनाही मागे टाकणार आहे. 'या कायद्यामध्ये वापरण्यात आलेली भाषा व शब्द नक्षलवादाकडे बोट दाखवित असले तरी त्याचा वापर सामान्य नागरीकांपासून विरोधीपक्ष, शेतकरी, कामगार, बेरोजगार अशा समाजातील प्रत्येक घटकांतील व्यक्तींवर वापरला जाणार आहे. त्यामुळे हा महाभयानक कायदा येत्या पावसाळी अधिवेशनात मंजूर झाला तर, महाराष्ट्रातील प्रत्येक व्यक्तीचे स्वातंत्र्य संपुष्टात येणार आहे.' महायुती सरकार या कायद्याबाबत कितीही सफाई देत असले तरी, त्यावर विश्वास ठेऊन तो पास करुन देणे आयुष्यातील सर्वात मोठी घोडचूक ठरु शकते. 'म्हणून झोपी गेलेल्या जनतेने आणि सरकारचे समर्थन करणाऱ्या त्यांच्या पदाधिकारी आणि कार्यकर्त्यांनी मोठ्या ताकदीने या कायद्याला विरोध दर्शविला पाहिजे. 'या कायद्याचा वापर तुमच्यावरही होऊ शकतो. कारण, संतोष देशमुख भाजपचा पदाधिकारी असतांनाही सरकार त्याला न्याय देऊ शकला नाही. त्यामुळे आज जे सुपात आहेत ते उद्या जात्यात यायला वेळ लागणार नाही. म्हणून मानवतेच्या दृष्टीकोनातून 'महाराष्ट्र विशेष जन सुरक्षा अधिनियम 2024' या कायद्याला प्रखर विरोध होणे काळाची गरज आहे. ■ ■

महेंद्र कुंभारे
मो. 8888182324

वर्षावास निमित्ताने

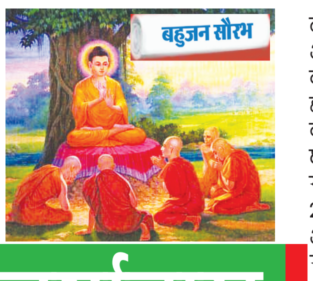

आपापल्या स्थानिक विहरात बुद्ध आणि त्यांच्या धम्म ह्या ग्रंथाचे वाचन भन्तेजी किंवा बौद्धाचार्य यांच्यामार्फत दररोज होईल. आनंदाची बाब आहे. बुद्ध आणि त्यांच्या धम्म ह्यात तथागत बुद्धांच्या मूळ शिकवणीचा भाग दूर सारून त्यांच्या विचारांची भेसळ लेखन कला विकसित झाल्यानंतर मनुवादी ब्राह्मणांनी केलेली आहे. आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी ह्यात तुलनात्मक अभ्यास करावा आणि ग्रंथातील परिचयमध्ये जेवढा प्रकाश टाकता येईल तेवढा प्रकाश टाकावा आणि खरा धम्म समजून घ्यावा. असे जे सांगितले आहे. मग ग्रंथाचे वाचन करतांना विहारातील उपासक - उपासिकांना सरळ - सरळ वाचन करून दाखविणार की त्यावर काही सकारात्मक प्रकाश टाकणार हे समजून घेणे गरजेचे आहे. ग्रंथातील काही भेसळ विचारसरणीचा भाग माझ्या लेखात नमूद करीत आहे.. ते पहा.. हे बालक निश्चितपणे बुद्ध होणार असून ते परमोच्च सम्यक संबोधीला प्राप्त करून येईल. तदनंतर आजवर या पृथ्वीतलावर जो कोणी करू शकले नाही ते धम्मचक्र प्रवर्तन हे बालक करील. संदर्भ - बुद्ध आणि त्यांचा धम्म. पृष्ठ. क्रं. 8 अनु. क्रं. 21. असे सांगतात की, अवर्षणामुळे वैशालीत असा दुष्काळ पडला की, त्यामुळे अनेक मृत्यूमुखी पडले. वैशालीच्या जनतेने सभा बोलावून याबद्दल तक्रार केली. पुष्कळ वाद विवाद होऊन अखेर सर्वांनी भगवान बुद्धांना नगरास येण्याचे निमंत्रण देण्याचा निर्णय घेतला. बिंबिसार राजाचा मित्र व वैशालीचा एक लिच्छवी पुरोहित पुत्र महाली याला निमंत्रण करण्यासाठी पाठवण्यात आले. भगवान बुद्धांनी निमंत्रणाचा स्वीकार केला व पाचशे भिक्खुसह हे निघाले. वज्जीयाच्या प्रदेशात त्यांनी प्रवेश केला न केला तोच विजेच्या गटगटासह वादळ होऊन मुसळधार वर्षाव झाला व दुष्काळाची समाप्ती झाली.

हंसराज कांबळे
मो. 8626021520

वैशालीच्या जनतेने भगवान बुद्धाचे जे अपूर्व स्वागत केले त्याचे कारण मुख्यतः हेच होय. संदर्भ - उपरोक्त. पृष्ठ. क्रं. 407 - 408. अनु. क्रं. 11 ते 16. उपरोक्त संदर्भानुसार बुद्धाने आपल्या चमत्काराने वर्षा करून दुष्काळ समाप्त केला असे दिसून येते. बोधिसत्वाच्या या जीवनावस्थांच्या किंवा जातकाचा हा सिद्धांत देवाच्या अवतार वादाच्या सिद्धांत सारखा वाटतो. संदर्भ - उपरोक्त. पृष्ठ. क्रं. 67 अनु. क्रं. 21. प्रकरण - 4. बोधिसत्व गौतम सम्यक संबोधी नंतर बुद्ध होतात. असित ऋषीने पाहिले की, अंतरिक्ष यातील देव बुद्ध या शब्दाचा ध्वनी करीत आहेत व त्याचा प्रतिध्वनीची चोहीकडे उमटत आहे. त्याने पाहिले की ते आपली वस्त्रभूषणे मिरवीत इकडे तिकडे हर्षभराने फिरत आहेत. त्याने विचार केला की ज्या ठिकाणी बुद्धाने जन्म घेतला आहे तिथे मी कां जाऊ नये? संदर्भ - उपरोक्त. पृष्ठ. क्रं. 7. अनु. क्रं. 2 प्रकरण - 4 असित मुनीचे आगमन. असे काल्पनिक - मनगढंत अनेक संदर्भासहित ग्रंथातील उदाहरणे देता येतील. म्हणून ह्यावर धम्मदेशना वाल्यांनी प्रकाश टाकून उपस्थित उपासक-उपासिकांना ग्रंथासोबतच डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या इतर खंडातील संदर्भ समजावून सांगणे ही गरजेचे आहे. तरच खरा धम्म समजू शकेल. ग्रंथाबद्दल डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर काय म्हणतात ? ते पहा भगवान बुद्धाच्या संघटनेत काही त्रुटी राहिल्या. काही छिद्रे राहिली होती. म्हणून त्या छिद्राद्वारे बाहेरील पाणी आत येऊन बुद्ध धर्माचा प्रवाह थोडा दूषित झाला होता. परंतु आता मी त्या धर्माची डागडूजी करून ती छिद्रे बुजविणार आहे. संदर्भ - खंड - 18 भाग - 3. पृष्ठ. क्रं. 470. पैरा. 3. मधील खालच्या चार ओळी. उपरोक्त संदर्भानुसार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांना ग्रंथातील छिद्रे - उणिवा - त्रुटी - दूषित पाणी असा शब्दप्रयोग करून सांगण्याचे काय प्रयोजन होते ? हे आपण समजून घेणे फारच महत्त्वाचे आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर बौद्ध वांग्मय किती अफाट आहे ? याची सखोल प्रचिती देऊन लिहितात - बौद्ध वांग्मय अत्यंत अफाट आहे. बौद्ध वाङ्मयाच्या अथांग सागरात एखाद्याने बौद्ध धर्माचे सार समजून घेण्यासाठी कितीही बुड्या मारल्या तरीही ते हस्तगत करता येणार नाही. उपरोक्त वाक्यावरून - बौद्ध धर्माचे सार समजून घेण्यासाठी... असा शब्दप्रयोग लिखाणाच्या माध्यमातून आपल्या कानात ओतला आहे. लेखन लांबेल, प्रदीर्घ होईल म्हणून सारांश रूपाने लिहिले आहे? तूर्तास एवढेच ! ■ ■

परदेशी गेले, देशी आले स्वातंत्र्याचे काय ?

बी. एन राव मसुदा समितीचे सभासद नव्हते. त्यांनी संविधानाचा कायदा विषयक रफ मसुदा तयार केला. ते ब्राम्हण होते यासाठी त्यांच्या नावाने संघ वातावरण तयार करण्याच्या कामाला लागले. या कामी वकील अनिल मिश्राला पुढे केले. या आधीचे संघाचे अनेक प्रयन फसले. संविधान केवळ कायद्याचे पुस्तक नसून कायदे समाजाच्या व देशाच्या उत्कर्षासाठी एकाच वेळी काम करणारे आहे. ते अमलात कसे आणता येईल, त्यांचा समाजाशी संबंध कसा राहील, संविधान राजकीय घडामोडी सोबत सामाजिक बांधिलकी जपणारे कसे राहील, यासाठी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी संविधान सभेला आश्वस्त केले. तशा राष्ट्राच्या सर्वांगीण विकासाची तरतूद संविधानात केली. 395 अनुच्छेदाचे, 12 अनुसूचींसह संविधान तयार झाले. संविधान सभेला 9 डिसेंबर 1946 रोजी 296 पैकी 207 सभासद हजर होते. संविधान तयार होण्यास 2 वर्षे 11 महिने 18 दिवस लागले. संविधानावर शंका-समाधान, प्रश्न उत्तरात 8 (आठ) महिने गेले. डॉ.बी.आर आंबेडकरांनी एकट्याने संविधान समितीच्या 7635 प्रश्नांची उत्तरे दिली. सर्वांचे समाधान केले. संविधान सभेच्या अंतिम सभेत उपस्थित संविधान सभेच्या 299 पैकी 284 सभासदांनी संविधानवर स्वाक्षरी केली. संविधानाला मंजुरी दिली. संविधान

निर्मिती पूर्विचे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी दिलेले 17 डिसेंबर 1946 चे भाषण तसेच संविधान निर्मिती नंतरचे 26 नोव्हेंबर 1949 चे संविधान सभेत दिलेले भाषण अवश्य वाचावे. केवळ चुगलीसाठी केलेल्या विरोधाचा समाचार घेणाऱ्यांची फौज तयार झाली हे ही लक्षात घ्यावे. दुर्बुद्धीने 4टक्के ब्राम्हणांपैकी 0.5 टक्के रास्वंसे. संघाचे ब्राम्हणवादात अडकलेले ब्राम्हण डॉ. बाबासाहेब आंबेडकराचा पडध्याच्या मागून विरोध करतात. देशात त्यांचे पितळ उघडे पाडणारे

विद्या व्यासंग

प्राचार्य भाऊ वासनिक
9423606064

स्वबळावर अनेक राष्ट्रप्रेमी निर्माण झाले. याची जाणीव असावी. देशात 4टक्के ब्राम्हण 100टक्के आरक्षित आहे. ब्राम्हणांची टक्केवारी काढल्यास 100 म 100 4 = 2500 टक्के आरक्षण ब्राम्हण समाज घेतो. शासन-प्रशासनाची बहुतेक पदे ब्राम्हणाकडे ऐकवटली. शंकराचार्य, मठाधिपती, पुजारी, पुरोहित ब्राह्मणच का? मंदिराचा निर्माता ब्राम्हणेतर मालक कां नाही? यावर अनेकदा प्रश्न निर्माण केले जातात. म्याट्रिक ब्राम्हण परिचर नाही. बहुजनाचा गॅज्यूयट, पोष्ट गॅज्यूयट परिचरासाठी आवेदन करतो. कां? यालाच स्वातंत्र म्हणतात कां? भारताचे स्वातंत्र्य फक्त एका ब्राम्हण (ऐतखाऊ) समाजासाठी आहे कां? भारत देश सवैधानिकधर्म निरपेक्ष असतांना देशाचे हिंदूकरण करण्यासाठी धडपड केली जात असून अलिकडे हिंदूधर्म संकटात आल्याचा उदोउदो होतो. हिंदूधर्म होता तसाच आहे. हिंदू धर्माने बाहेरच्याना धर्मात प्रवेश वर्ज केला. ब्राम्हणवाद हिंदू धर्मात ब्राम्हण वर्चस्व ठेवतो. ब्राम्हणवादावर घनाचात सूरू झाले म्हणून ब्राह्मणवाद संकटात आले. हे करणीचे फळ समजावे. स्वातंत्र्य 4टक्के ब्राम्हण समाजासाठी कां गोठवले जाते? डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या प्रतिमेला सर्व थरातून मान्यता असताना अनील वर्मा नावाच्या ग्वालियर उच्च न्यायालयाच्या वकिलाने बी. एन. रावला पुढे करून विरोध केला. खोटे रेटून खरे करण्याच्या नारदी कौशल्याची वंशपरंपरा वर्मा वकिलाने पाळली. ज्या संविधानाच्या बळावर वर्मा वकिली करतो त्या संविधानाच्या शिल्पकारावर संशय निर्माण करण्याच्या सदराखाली तो शिक्षेस पात्र ठरतो. ब्राम्हणवादी, रास्वसं देशाचे स्वातंत्र्य, संविधान, संविधानाचे शिल्पकार, तिरंगा, राष्ट्रगीत, स्वातंत्र्याची प्रतिके यांचा सर्रास विरोध करतात. हा राष्ट्रद्रोह पहिल्यांदा घडला नाही. स्वातंत्र्याला कलंक लावणारे राष्ट्रद्रोही शिक्षेस पात्र ठरत नाही, कां? स्वातंत्र्य प्राप्तीकडे ज्यांनी पाठ फिरवली होती त्यांचाच स्वातंत्र्यवर कब्जा असल्यावर स्वातंत्र्य स्वतंत्र कसे राहणार? ■ ■

मराठी मध्ये एक म्हण आहे 'मरावे परी किर्ती रुपे उरावे' प्रत्येक व्यक्ती जन्म घेतो आणि त्याचा मृत्यू होतो. हे जीवन चक्र सतत सुरुच असते. परंतु स्वतः चे जीवन जगत असताना इतरांना काही देऊन जातो का ते खूप महत्त्वाचे आहे. सिद्धार्थ गौतम हे बुद्ध झाले व साऱ्या विश्वाला मानवतेचा संदेश दिला म्हणून लोके त्यांचे स्मरण करतात. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी अहोरात्र हाल अपेष्टा सोसून समाजाला न्याय मिळवून दिला म्हणून लोक त्यांचा आदर्श घेत आहेत. आपण तेवढे महान नाही पण थोड तरी समजासाठी करतो ते महत्वाच आहे.

एक सहृदयी कलावंत, निवेदक

डॉ. वीणा राऊत नारनवरे

डॉ. वीणा राऊतच्या बाबतीत तसेच आहे. मी 2013 ला भारत सरकार राष्ट्रीय सेवा योजना प्रादेशिक केंद्र, महाराष्ट्र व गोवा, पुणे येथून निवृत्त झालो. त्यानंतर मी सामाजिक व धार्मिक कार्यात स्वतः ला झोकून दिले. प्रथमतः माझा परिचय एन एस एस प्रोग्राम ऑफिसर डॉ. वीणा राऊत यांचेशी झाला. त्यांनी साईनाथ कनिष्ठ महाविद्यालया अंतर्गत आयोजित केलेल्या एन एस एस च्या शिबिरात मला गेस्ट म्हणून आमंत्रित केले होते. त्यांच्याच महाविद्यालयातील इंग्रजी विषयाच्या प्रा विशाखा कासारे मॅडमच्या परिचयातून गेस्ट म्हणून मला जाता आले. त्या शिबिरात विद्यार्थी व शिक्षक यांच्यासी समन्वय कसा साधायचा, गावकरी व इतर अधिकारी यांचेशी नाते कसे जोडायचे हे शिकायला मिळाले. संथागार फाऊंडेशन, लॉर्ड बुद्धा टी वी आणि नागपूर येथील सामाजिक संघटनाद्वारे अखिल भारतीय राष्ट्रीय महिला क्रांती परिषदेचे आयोजन 22,23,24 ऑक्टोबर 2017 ला नागपूरच्या दीक्षाभूमीवर करण्यात आले होते. त्यामध्ये त्यांचा सिंहाचा वाटा होता. बाहेर राज्यात अहमदाबाद, पुणे, रायपूर, दिल्ली तसेच विदर्भ, महाराष्ट्रभर जेथे जेथे बैठका घेण्यात आल्या त्यासर्व बैठकामध्ये त्या प्रामुख्याने उपस्थित होत्या हे विशेष. संथागार फाऊंडेशन द्वारे मॉरिशस, भूतान, मलेशिया येथे भारतीय सामाजिक संदेश देणारे वेगवेगळे लघु नाट्य सादर करण्यात आले. त्यात त्यांनी महत्वाची भूमिका बजावली होती. मी लिहिलेल्या निर्धार क्रांती नाटकाचे त्यांनी सहलेखन देखील केले.

एम.एस. जांभुळे
मो. 9767794207

निर्धारक्रांती, समनपथ, मुक्तिपथ, व्हिजन 2024, संविधान जागर आणि दिक्षा भूमी है ऊर्जा भूमी हे लघु नाट्य लिहिलेत. या सर्व नाट्याचे दिग्दर्शन डॉ. वीणा राऊत मॅडम नी केले व सर्व महिलांना अभिनय कसा करायचा हे शिकविले. संविधान जागर लघु नाट्याचे 18 महिन्यात एकूण 133 प्रयोग झाले आहेत. त्यात त्यांचे खूप सहकार्य लाभले आहे. करोना काळात आमच्या टीम ज्यात डॉ. एम एस वानखेडे, सुषमा भड, डॉ. सरोज आगलावे, डॉ. वीणा राऊत मिळून वेगवेगळ्या मजूर वस्तीत चाळीस दिवस 112 लोकांना जीवनावश्यक वस्तू दिल्यात त्यात त्यांचे खूप सहकार्य लाभले होते. संथागार फाऊंडेशन द्वारे जेथे जेथे कार्यक्रम घेण्यात आले तेथे त्याचे सुंदर संचालन करण्याचे काम त्यांनी केलेले आहे. संचालन करीत असताना मध्ये कोटेशन किंवा काव्य जोडल्यामुळे प्रेक्षक अगदी विषयाशी समरस होतात हे मी स्वतः अनुभवले आहे. त्यांच्या या कर्तुत्वामुळे त्यांच्यावर स्नेहबंधाची फुलबाग हा गौरव ग्रंथ देखील प्रकाशित झालेला आहे. त्या ग्रंथ संपादनात माझाही सहभाग आहे. डॉ. वीणा मॅडम यांचा प्रेमळ स्वभाव आणि मृदूभाषेमुळे त्यांनी केवळ त्यांच्या महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांचीच नव्हे तर कितीतरी लोकांची मने जिंकली आहेत व सामाजिक वलय निर्माण केले आहे. त्यांचा आज 58 वा जन्मदिन आहे. हा कौटुंबिक, शैक्षणिक, सामाजिक भार सांभाळण्यासाठी त्यांचे सहचर अमर नारनवरे आणि कुटुंबाचे त्यांना भरभरून सहकार्य लाभते. अशा डॉ. वीणा मॅडम ला बुद्ध, फुले, शाहू आंबेडकर विचार धारेच्या प्रचार व प्रसार करण्यासाठी ऊर्जा मिळो हिच हार्दिक मंगल कामना. ■ ■

“ कष्ट आणि प्रयत्नाशिवाय यश कधीच मिळत नाही. ”

बहुजन सौरभ
BAHUJAN SAURABHA

वारकरी छत्रपती परंपरा

गेल्या काही वर्षांपासून आषाढी वारी पंढरपूरमध्ये ठरवून वादविवाद सुरू केले आहेत. हिंदू धर्मविरोधी लोक तसेच शहरी नक्षलवादी वारीत घुसले असल्याचे पसरवले जात असते. एवढेच नाही तर विधीमंडळात पोषक चर्चा घडवून आणली जाते. नि मिडिया व्यापक प्रसिद्धी देते. परिणामी सामाजिक जीवन गढूळ होते. प्रत्यक्षात विषमतावादी कार्यकर्ते वारीत घुसवलेले आहेत असे लक्षात येते. संभाजी ब्रिगेड वा तत्सम चळवळी बदनाम करण्यासाठी हे सूत्रबद्ध नियोजन आहे.

मुळातच चळवळीतील कोणीही हिंदूधर्म विरोधात नाहीत. तर हिंदू धर्मग्रंथ मनुस्मृती आचरणात आणण्याच्या सक्ती विरोधात आहेत. भारतीय संविधानाच्या चौकटीत राहून समता, बंधुता, समानता, स्वातंत्र्य, न्याय समाजातील सर्व घटकांमध्ये पालन केले पाहिजे असे एकमेव प्रार्थना व मागणी करत आहेत. हीच वारकरी भूमिका आहे. हिंदू धर्मातील कालबाह्य रुढ्या, परंपरा विरोधात भक्ती शक्ती लिंगायत महानुभाव वारकरी ते शिव, फुले, सयाजी, शाहू, आंबेडकर उभे राहिले आहेत. सर्वच देशांमध्ये असे आंदोलने सुरू आहेत. तर कालबाह्य शोषणवादी परंपरेचे समर्थक विरोध करतात. वारी मध्ये सामील होऊन वारकरी समाजाचे आभार मानणे, वैचारिक देवाणघेवाण करणे, तसेच महाराष्ट्र सुख, शांती, बंधुभाव, एकात्मता नांदावी यासाठी विठुरायाच्या चरणी प्रार्थना करणे, हाच उद्देश आहे. सामिल झालेले सर्वच सहकारी हिंदू आहेत, वारकरी आहेत, सामाजिक समतेचे पुरस्कर्ते आहेत. हिंदू धर्मातील सर्वच क्षेत्रातील विषमता संपवावी हीच प्रार्थना श्रीविठ्ठल चरणी करण्यासाठी वारीत सामील झाले आहेत. महाराष्ट्रातील सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, राजकीय, आर्थिक, शैक्षणिक इत्यादी ठिकाणी भारतीय संविधानातील तरतुदी लागू करण्याची मागणी केली जाते. मनुस्मृतीचे समर्थन तसेच प्रचार करणे राष्ट्रविरोधी मानावे.

वारकरी संत हीच मागणी करतात. अगदी प्राचीन काळी भारतीय जनता एकसंघ होती. मानवतावादी, पोषणवादी, समतावादी समाज होता. मानवी उत्क्रांतीच्या प्रक्रियेत काही हजार वर्षांपूर्वी वैदिक व अवैदिक विभागणी झाली. हिंदू समाज विभागला गेला. पुढील टप्प्यात चार वर्ण व असंख्य जाती-जमाती, पंथ निर्माण झाले. दिवसेंदिवस यात भर पडत आहे. धर्मग्रंथानुसार सब बंदी लागू करण्यात आली. विभागलेला हिंदू समाज एकत्रित याचा यासाठी तीन हजार वर्षांपासून चार्वाक महावीर बुद्ध ते संत नामदेव महाराज, संत तुकाराम महाराज व सर्वच वारकरी संत, जिजाऊ, शहाजी, शिवाजी, संभाजी, फुले, सयाजी, शाहू, आंबेडकर, अण्णाभाऊ, पंजाबराव, भाऊराव, पेरियार, संत गाडगेबाबा, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज ते वर्तमानातील अनेक परिवर्तनवादी चळवळी कार्यरत आहेत. वारीतील सहभाग हा त्याचाच एक भाग आहे. हेही एक राष्ट्रीय कार्य आहे.

आम्ही सर्वच हिंदू एकच आहोत. वर्ण जाती जमाती, हलके भारी, बेटी रोटी बंदी नको. आपसातील मतभेद गटबाजी नको. याच कारणाने आम्ही अनेक वर्षे राजकीय, सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, गुलामीत होतो/आहोत. स्वकीय वा परकीय वर्चस्व नको. हीच मागणी घेऊन संत वारीत ते वारकरी परंपरा जनजागृती करत आहेत. ते हिंदू धर्म विरोधी नाहीत. तर समतावादी आहेत.

छत्रपती शिवाजी महाराजांनी 'हिंदवी स्वराज्याची' निर्मिती यासाठीच केली. हिंदवी म्हणजेच मूळचा सर्वसामान्य, सर्व धर्मीय, जातीय भारतीय. त्यांनी समुद्र बंदी नाकारली. महिलांच्या हाती शस्त्र दिले. महिला बहुजनांना शिक्षण दिले. महाराजांनी दिलेले विचार व केलेले लोककल्याणकारी कार्य पुढील समाज सुधारकांनी समाजात रुजवले, इंग्रजी परकीय राजकीय सत्ता नेस्तनाबूत केली व स्वतंत्र भारताचे संविधान लागू झाले. याच संविधानाच्या अनुसार आज एका आदिवासी भगिनीस राष्ट्रपती हे सर्वोच्च राजकीय पद दिले

आहे. याचप्रमाणे सरकारने एससी, एसटी, ओबीसी व महिला बहुजन समाजाला धार्मिक व सामाजिक समता देणे, हे भारतीय संविधान वारकरी छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या संकल्पनेतील सामाजिक, राजकीय, आर्थिक, धार्मिक विधी, आरोग्य, शिक्षण क्षेत्रातील चित्रण आहे. हे प्रथम सर्वांनीच समजून घेणे आवश्यक आहे. छत्रपती शिवाजी महाराजांनी हिंदवी स्वराज्याची स्थापना करताना हिंदू धर्म ग्रंथ मनुस्मृती मधील अनेक कायदे नाकारले होते. तरीही ते हिंदूधर्म रक्षक व हिंदू धर्म अभिमानी होते, हेच मानतो. त्यांनी हिंदू धर्मात काही निवडक सुधारणा केल्या व अंमलात आणल्या होत्या. याच छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या नावाचा जयघोष करत सत्ताधारी झाले आहेत. छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या कार्याची माहिती सर्वांनाच आहे. तरीही जाणिवपूर्वक काही महत्वाचे मुद्दे येथे देत आहे. कृपया अवलोकन करून समजून घेणे.

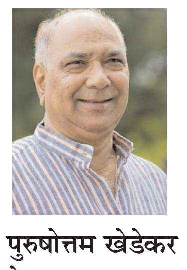

पुरुषोत्तम खेडेकर
मो. 9823693227

संदर्भ : छत्रपती शिवाजी महाराज. (उत्तरार्ध). उपसंहार, पान - 569. आवृत्ती 2013. लेखक वा. सी. बेंद्रे.

छत्रपती शिवाजी महाराज यांनी जनविश्वास संपादन करुन अवघ्या पन्नास वर्षांच्या आयुष्यात महान राजकीय, सामाजिक, सांस्कृतिक, धार्मिक, आर्थिक क्रांती केली होती. सतराव्या शतकाच्या आरंभी रुढ असलेल्या आचार धर्मात जी क्रांती केली.

त्यातील निवडक महत्वाच्या घटना अशा :- 1. सर्व धर्मांना व धर्मियांना समान वागणूक. धर्मनिरपेक्षता. 2. सर्वांना आपले चालू असलेले व कालांतराने लुप्त झालेले आचारधर्म आचरण्यास पूर्ण स्वातंत्र्य दिले. 3. अध्ययन अध्यापनाचा जातीयतेशी संबंध तोडला. भागवत धर्माचा पुरस्कार केला. 4. नोकरी रोजगारात सर्व धर्मियांना व जातींना समानत्व दिले. मात्र कर्तव्य व निष्ठा आवश्यक केल्या. 5. बाटविण्यास विरोध व बाटलेल्यांना पुन्हा धर्मात घेण्यास मान्यता दिली. 6. स्त्रिया, मुली, वृद्ध यांचे कोणत्याही परिस्थितीत पूर्ण संरक्षण. 7. साधुसंतांचा आदर केला. 8. गुलामांच्या खरेदी विक्रीस आळा घातला. 9. स्वाऱ्यांच्या छावण्यात स्त्रियांना बरोबर आणणे पूर्णपणे बंद केले. 10. खेडेगावांना बरीच स्वायत्तता व समानता होती. 11. लष्कर पूर्णपणे सरकारच्या मालकीखाली आणले. 12. आरमार व समुद्रावरील हालचालींच्या धंदे रोजगारातील धार्मिक समजूती दूर करून आरमार उभारुन बळकट केले. 13. राज्याच्या व्यवहाराला शिस्तबद्ध वळण लावले. 14. राजपदास जनतेची मान्यता घेतली. 15. मुलुखांच्या लुटालुटीत निर्बंध पाळण्याची पद्धत चालू केली. 16. कला शास्त्रांचा व कलाकारांचा सन्मान व उपयोग केला. उत्तेजन दिले. 17. आणखीही बारीक सारीक गोष्टींमुळे सामाजिक व धार्मिक जीवनात तंटे-बखेडे होण्याची कारणे दूर केली. यातूनच 'हिंदवी स्वराज्य' उभे केले. हिंदवी स्वराज्याचा लाभ मिळाल्याने जनता राजकीय व धार्मिक पारतंत्र्यातून मुक्त झाली. सध्या तरी आपण धार्मिक गुलामीत आहोत. पेशव्यांनी जर इंग्रजांना मदत करुन मराठ्यांचे आरमार बुडवले नसते तर परकीय इंग्रज कधीही भारताचे राजकीय सत्ताधारी झाले नसते. अत्याधुनिक जगात भारत महासत्ता होण्यासाठी आम्ही प्रत्येकाने स्वार्थ बाजूला ठेवणे हीच राष्ट्रीय गरज आहे. वारकरी छत्रपती परंपरा हेच सांगते, सर्व हिंदू एक. सर्वच भारतीय एक. याचसाठी वारी. अन्याय, अत्याचार, भ्रष्टाचार विरोधात आघात (वार) करणे वा नेहमीच वार युद्ध साठी तयार असणे, रात्रंदिन आम्हा युद्धाचा प्रसंग, म्हणजेच वारकरी. 'दया तिचे नाव, भुताचे पालन, आणिक निर्दालन कंटकांचे.' म्हणजेच वारकरी. धार्मिक व सामाजिक समता स्थापना हेच वारकरी संत कार्य आहे. यासाठीच हा आग्रह आहे. आषाढी एकादशीच्या निमित्ताने आम्हाला एकजीव होण्याची सुबुद्धी मिळो हीच पांडुरंगाच्या चरणी प्रार्थना. रामकृष्ण हरी. जय जिजाऊ. ■ ■

सुख के सब साथी

अनंतायन

ॲड. अनंत खेळकर
मो. 9370061677

वडिलांच्या मृत्यूनंतर मोठ्या भावावर आई, दोन बहिणी आणि एका लहान भावाची जबाबदारी येऊन पडली. त्यानेही वडिलांची कमतरता कुणाला भासु दिली नाही. एवढेच काय त्याने स्वतः विवाहसुध्दा केला नाही पण आपल्या बहीणीचे आणि भावाचे संसार उभे केले. पुढे आई देवाघरी गेली. हा देखील म्हातारा झाला. वयोमानाप्रमाणे काही व्याधी आल्या. आजवर हवाहवासा वाटणारा भाऊ आता सर्वांना नकोसा झाला. जणूकाही तो ईतरांसाठी ओझे झाला. पुर्वीच्या मानसन्मानाची जागा आता अपमानाकडे झुकू लागली. तो हल्ली कुणाशीच काहीही बोलत नसे. तेव्हा त्याचा मित्र म्हणाला 'तु एवढ्यात खुप शांत अन् अबोल का बनलास ?' त्यावर तो म्हणाला, 'वाढणारे वय माणसाला मौनाच्या वाटेकडे घेऊन जाते. हे मौन विनाकारण नसते. काही काही दुःख, वेदना आपला आवाजच हिरावून घेतात. जेव्हा कुणापासुन अपेक्षा करता येत नाही तेव्हा त्यांच्याबद्दल तक्रारसुध्दा करायची नसते. मला नेहमी असे वाटायचे की केवळ संपत्ती कमावल्याने सुख मिळत नाही. खरा भाग्यवान तो आहे जो परिवार कमावतो पण आता कळतय आयुष्याच्या वाटचालीत हे शिकायला हवे की सर्वांनाच सर्व काही मिळत नसते. भूकंप अन् नाते ह्यामध्ये एक समानता आहे. भूकंप घराला उद्ध्वस्त करतो तर तडा गेलेले नाते मनाला. ज्याचा विचार केला ते कधी घडलेच नाही आणि जे काही घडत आहे त्याचा कधीच विचार केला नाही. माझ्या आयुष्यातही असेच घडले. मला कोणताही आवाज ऐकु आला नाही अन् एकाएकी नात्यात भूकंप झाला ज्याने जिव्हाळा छिन्नविछीन्न केला. बहुदा परमेश्वर काही नात्यांना ह्यासाठी खराब करीत असावा की त्यामुळे कुणाचे आयुष्य खराब होऊ नये. म्हणून आपणच आपल्याला खुश ठेवण्याचा प्रयत्न करावा. ईतर कुणालाही ह्याची जबाबदारी देऊ नये'. मित्र म्हणाला, 'सर्वांनाच तु केलेल्या त्यागाबद्दल, जबाबदारी बद्दल माहिती आहे. सर्वजण तुला देवमाणूस मानतात. पण तुझ्या कुटुंबातील व्यक्तींना हे दिसत नाही का?' त्यावर तो म्हणाला, 'हा सर्व नजरेचा खेळ आहे रावणाच्या नजरेत तर खुद्द राम देखील चुक होता. म्हणून रडायचे तरी कशाला? रडल्याने कुणीही आपला होत नसतो ह्याउलट जो आपला असतो तो कधीही रडायची वेळ आणत नसतो. आयुष्याच्या अखेरच्या वळणावर आलेला अनुभव हेच सांगतो संघर्ष अन् दुःखाच्या काळात माणूस एकटा असतो पण सफलता आणि सुखाच्या काळात सर्व जग तुमच्या सोबत असते. बाहर की ठोकरों से तो बच गया. मगर आज अपनेही पैर की मोच ने अपाहिज बना डाला'. ■ ■

बहुजन सौरभ

जे लोक देवाला मानत नाही असे नास्तिक लोक वारीमध्ये घुसलेले आहे. हे लोक शहरी नक्षलवादी आहेत असे म्हणत येणाऱ्या काळात येऊ घातलेल्या जन सुरक्षा कायदा अंतर्गत त्यांना अटक करावी असे विधान शिवसेना शिंदे गटाच्या विधान परिषद सदस्य ॲड. मनीषा कायंदे यांनी केले आहे. त्यामुळे महाराष्ट्रात वाद पेटला असून खरे वारकरी कोण यावर जोरदार चर्चा सुरू आहे.

खरे नक्षलवादी कोण ?

महाराष्ट्राच्या भूमीत अनेक वर्षापासून आमच्या महान संतांचा खरा विचार प्रबोधनाच्या माध्यमातून सांगणारी पुरोगामी संघटनांची काही मंडळी संविधान, पर्यावरण, लोकायत हे विषय घेऊन वारीमध्ये लोकांचे प्रबोधन करीत असतात. त्या माध्यमातून महाराष्ट्राच्या आठशे वर्षाच्या महान संत परंपरेला नव्याने उजळणी देण्याचे काम करतात. वारकऱ्यांना खरा धर्म समजावून सांगतात आणि आमच्या संतांनी त्या त्या काळात केलेले प्रबोधन आधुनिक काळातही कसे उपयुक्त आहे हे वारीतील लोकांना सांगतात.

हीच गोष्ट काही कट्टरवादी धर्मांध लोकांना सहन होत नसल्यामुळे पुरोगामी विचाराच्या लोकांना ते अर्बन नक्षलवादी ठरवायला लागले आहेत. याच धर्ममार्तंडांनी वारीमध्ये हातात तलवारी घेऊन धारकरी घुसवले आणि वारीच्या महान परंपरेला कलंकित करण्याचे काम केले. महाराष्ट्रात सतत द्वेषाची पेरणी करणाऱ्या मनोहर भिडे यांनी मागील काही वर्षांमध्ये महाराष्ट्राचे वातावरण पूर्णतः खराब करून तरुण पिढीचे मेंदू इतर धर्माच्या द्वेषाने विषारी आणि विखारी बनवण्याचे काम सुरू केले आहे. याच भिडेंनी आमच्या बहुजन तरुणांना धारकरी हे नाव देऊन हातामध्ये तलवारी देऊन वारीमध्ये घुसवले. एवढेच नाही तर ज्ञानोबा-तुकोबांनी हिंदू धर्म नासवला अशा प्रकारचे अत्यंत संतापजनक वक्तव्य केले आणि द्वेषयुक्त वारी सुरू करायची आहे. त्यामुळे ते समतेचा संदेश देणाऱ्या लोकांना नक्षलवादी ठरवून वारकऱ्यांमध्ये संभ्रम निर्माण करीत आहे. देवाला न मानणारे लोक वारीत घुसले म्हणून त्यांना अटक केली पाहिजे असे वकील असलेल्या आमदार मनीषा कायंदे म्हणतात.

हीच विषमतावादी मंडळी संविधान, पर्यावरण याचे महत्त्व वारकऱ्यांना सांगणाऱ्या खऱ्या प्रबोधनकारांना आता नक्षलवादाचा शिक्का मारायला लागले आहे. ज्यांनी पूर्वीपासून आमच्या महान संत परंपरेचा द्वेष केला, त्यांना त्रास दिला, त्यांच्या गाथा नदीमध्ये बुडवल्या, त्यांच्यावर बहिष्कार टाकला, त्यांच्या कुटुंबीयांना बहिष्कृत करून हाल हाल केले; त्याच विकृत परंपरेतील ही मंडळी असून त्यांना संतांनी सुरू केलेली समतेची, एकतेची वारी बंद करून जातीयवादी, धर्मांध लोकांच्या झुंडीने भरलेली, हातात शस्त्र धारण केलेली धारकऱ्यांची

प्रेमकुमार बोके
9527912706

मनीषाताईंना आमच्या संतांनी सांगितलेले विचार तरी माहित आहे काय? त्यांनी संतांचे साहित्य वाचले तरी आहे काय? आमच्या वारकरी संतांनी रंजल्या गांजल्या गोरगरीब लोकांची सेवा करण्यामध्येच खरा देव पाहिला होता. म्हणूनच संत तुकोबा म्हणतात, 'देव आहे ऐसी वदवावी वाणी! नाही ऐसा मनी अनुभवावा!!' हे अस्सल पुरोगामी संत विचार कायंदे आणि त्यांच्या जात्यांध समर्थकांना माहित आहे काय? संत नामदेव, संत ज्ञानेश्वर, संत तुकोबा, संत एकनाथ, संत चोखामेळा यासारख्या संतांना त्रास कोणी दिला होता? आणि आजही मनोहर भिडे संत तुकोबापेक्षा मनु श्रेष्ठ आहे असे जेव्हा म्हणतो, तेव्हा मनीषा कायंदे तोंडाला कुलूप लावून का बसतात?

या लोकांना संतांनी सांगितलेली समता, मानवता नको असून त्यांना मनुस्मृतिमधील वर्णवर्चस्ववादी परंपरा या देशात पुन्हा लागू करायची आहे. म्हणूनच शेकडो वर्षाची वारीची सुंदर परंपरा ते दूषित करीत असून त्या ठिकाणी पूर्णपणे धर्मांध, विषारी, हिंसक वातावरण निर्माण करण्याचा प्रयत्न मागील काही वर्षापासून काही मनुवादी कीर्तनकार, प्रवचनकार, बुवा आणि भिडे सारखे बहुजनांचे शत्रू असलेल्या लोकांकडून सुरू आहे. त्यामुळे खरे नक्षलवादी कोण आहेत हे आता वारकऱ्यांनीच ठरविले पाहिजे. आमच्या संतांनी सुरू केलेली वारीची परंपरा हीच मुळात प्रबोधनासाठी सुरू केलेली आहे. पंढरपुरात जमणारा वैष्णवांचा मेळा हा लोकांच्या प्रबोधनासाठीच पूर्वीपासून सुरू झालेला आहे. परंतु आता या मेळ्यात वारी आणि संतांच्या मानवतावादी विचारांचा कवडीचाही संबंध नसलेले नालायक ढोंगी लोक घुसलेले असल्यामुळे वारीतील लोकांचे प्रबोधन करणे आता पूर्वीपेक्षाही जास्त महत्त्वाचे झालेले आहे. कारण या मनुवाद्यांनी वारीच्या परंपरेलाच चुकीच्या दिशेने नेण्याचा प्रयत्न चालवला आहे. त्यामुळे महाराष्ट्रात काम करणाऱ्या अनेक पुरोगामी संघटनांचे लोक वारीमध्ये जाऊन लोकांना जागृत करण्याचे काम करतात. त्यांना समतावादी परिवर्तनवादी संत परंपरा समजावून सांगून त्यांच्या डोक्यातील अंधश्रद्धा, कर्मकांड, बुवाबाजी, घातक रूढी-परंपरा दूर करण्याचा प्रयत्न करतात. संविधानातील न्याय, स्वातंत्र्य, समता, बंधुता याचे महत्त्व विशद करतात. पर्यावरणाचे महत्त्व सांगतात. सर्व जाती-धर्माच्या लोकांनी भेदाभेद न पाळता गुण्यागोविंदाने नांदावे असे आवाहन करतात. हीच गोष्ट वारीवर कब्जा करू पाहणाऱ्या मनुवादी धारकऱ्यांना नको आहे. म्हणून ते खऱ्या वारकऱ्यांना नक्षलवादी ठरवून त्यांची बदनामी करतात आणि वातावरण दूषित करतात.

आमदार मनीषा कायंदे यांनी महाराष्ट्रात येऊ घातलेल्या जनसुरक्षा कायद्याची धमकी देऊन महाराष्ट्राची खरी संत परंपरा पुढे नेणाऱ्या लोकांना अटक करण्याची धमकी देऊन एकप्रकारे फार चांगले काम केले असून कायदा येण्याच्या पूर्वीच हा कायदा कशासाठी व कोणासाठी येत आहे याची त्यांनी आम्हाला जाणीव करून दिली आहे. त्यामुळे आता तरी लोकांनी या कायद्याच्या विरोधात आवाज उठवला पाहिजे आणि संविधान, लोकशाही, स्त्री पुरुष समानता यांच्या विरोधात असणाऱ्या धर्ममार्तंडांना त्यांची जागा दाखवली पाहिजे.

खरा वारकरी हा कधीही जातीयवादी नसतो. अवघी एकाचीच वीण! तेथे कैसे भिन्नभिन्न! भेदाभेद भ्रम! अमंगळ! हे समतावादी विचार मानणारा खरा वारकरी असतो. म्हणूनच एकमेकांमधील आदर, बंधूभाव, प्रेम टिकवून ठेवणारी आणि सामाजिक विषमता, जातीयवाद व अंधश्रद्धेवर प्रहार करणारी वारीची परंपरा टिकवून ठेवणे हे खऱ्या वारकऱ्याचे कर्तव्य आहे. तसेच मानवतावादी संत विचारांना उद्ध्वस्त करण्यासाठी वारीमध्ये जे धर्मांध धारकरी घुसले आहे तेच खरे नक्षलवादी असून त्यांना त्या वारीतून पहिल्यांदा हाकलले पाहिजे आणि आमची वारीची महान परंपरा शुद्ध आणि पवित्र केली पाहिजे. त्यासाठी महाराष्ट्रातील समतावादी संत परंपरेला मानणाऱ्या सर्व लोकांनी संघटित होऊन आवाज उठवण्याची गरज आहे. ■ ■

कोणताही सांगावा न पाठवता केवळ भक्तिपोटी लाखो वैष्णव वारीत सहभागी होऊन पारमार्थिक सुखाचा आनंद उपभोगतात. पावसानंतरच्या सुगंधांत विठ्ठल हा अभिर होऊन जातो. वारकरी विठ्ठल नामाची उधळण होतात. त्यामध्ये परंपरागत मानकरी, देवस्थानचे विश्वस्त, फडकरी, दिंडीकरी आपापसात सुसंवाद साधत पंढरी गाठतात, कधी रिंगणात फेर धरल्या जातो, तर कधी फुगडीच्या तालावर ठेका धरल्या जातो.

आनंदवारी

स्वच्छता, सुंदरता या साऱ्या बाबींना फाटा देत विठुच्या हरिनामाची पताका, ज्ञानाच्या झेंड्या, माऊलीची पालखी खांद्यावर घेऊन प्रेमाचे बत्तासे वाटत पंढरीत जमतात, मग राऊळाच्या वाटेवर टाळ-मृदूंगाची दाटी होते, यावेळेस आषाढाने मौन तोडलेले असते, मग आषाढाच्या मौनाचे अभंग होतात. प्रत्येक वारकरी म्हणू लागतो 'अरे बा विठ्ठला, मायबापा तू युगानुयुगे कमरेवर हात ठेवून ऊभा आहेस, तुझ्या पायाखालची वीट कधी विटली नाही, कि तुझ्या गाभाऱ्यातली ज्योत कधी विझली नाही. तुझ्यापासून रुक्मिणी दूर असली तरी ती फुगून बसली नाही, कि रागावलीही नाही. तुम्हा दोघांच्या संसाराला लागणारे। चंद्रभागेचे पाणी साऱ्या वैष्णवांच्या संसाराचे तीर्थ होऊन जाते. चंद्रभागेचे वाळवंट गोदेत उतरून, गोदेकाठचा पिंपळ देखील तुझ्या लावण्याचा हेवा करतो, अन म्हणू लागतो,

'सुंदर ते ध्यान उभे विटेवरी । कर कटावरी ठेवूनिया॥ '

डॉ. संजय भक्ते
9422128812

वर जनाबाई जात्यावर ओव्या दळते आणि अभिरदाटी झालेले शब्द आम्हा भक्तांच्या मदतीला आभाळातून टपा टपा धावून येतात.

आयुष्यात किती वाऱ्या कुठे कुठे होत नाहीत. एकदाच केली जाते ती यात्रा!

आयुष्यभर दरवर्षी न चुकता केली जाते ती वारी!

देव भेटण्याकरिता वारी नाही, तर संतांच्या संगतीत देव कळण्याकरिता वारी असते. एखाद वेळेस चंद्रभागा आटू शकेल, परंतु वारकऱ्यांच्या डोळ्यातली चंद्रभागा आटत नाही. ज्याला शारीरिक व्याधींनी ग्रासले असेल, जो या खेपेस पंढरीला जावू शकत नसेल, तो आपला बुक्का दुसऱ्या वारकऱ्याला देतो आणि सांगतो! हा एवढा निरोप माझ्या विठ्ठलाला सांगा! मग काय? त्याच्या मनातली दिंडी पाऊले हळूहळू चाला म्हणत त्याच्या घरीच साकारते. त्याच्या घराचे पाणी चंद्रभागा होते, अंगणातली तुळस कंठी येते **'या विठूचा गजर हरिनामाचा झेंडा रोवला'** म्हणत, तो आपल्या कर्माचा झेंडा रोवतो. दिवसाच्या कामाची सुरेल लय त्याला सापडते, त्याच्या दगडाला बळ येते, प्रत्येक कष्टात पांडुरंग दडला असतो, हे कळल्यावर कष्टाने मिळवलेल्या भाकरीचा नैवेद्य होतो, त्याच्या संसाराचे वृंदावन होते, हे संसाराचे वृंदावन डोक्यावर घेऊन सारा प्रपंच विठ्ठलाच्या पायी वाहण्याची क्षमता त्याच्यात निर्माण होते, मग तो आपसुकच म्हणू लागतो **'अवघाची संसार सुखाचा करीन । आनंदे भरीन तिन्ही लोक'** या आधी केलेल्या सगळ्या वाऱ्या त्याच्या डोळ्यांखालून तरळतात.

रोजच्या जीवनापेक्षा वारीच्या जीवनात कष्ट जास्त असलेत तरी, उत्साह दांडगा असतो. वारीत चालून चालून थकलेले, सुजलेले, फोडे आलेले पाय विसरून पांडुरंगाचे पाय बघण्याचा उत्साह रोमारोमात असतो. रात्री मेल्यासारखी झोप लागावी, दुसऱ्याच दिवशी सकाळी कुणीतरी विचारते! माऊली चालणार कां आज? तेव्हा तितक्याच उत्साहाने तोंडून शब्द फुटतात. 'रात्री कुणीतरी पायावरून हात फिरवलेत, सारे दुःख पळाले बघा, आता मी चालणार की! **लेकरांची सेवा केलीस तू आई । कसे पांग फेडू कशी उतराई'** असा भाव ओतत सारी दिंडी चालू लागते.

जे दुर्मिळ होत चाललेय, जे कुठल्याही दुकानात विकत मिळत नाही, ते समाधान वारीत मिळते. देव कळला नाही खरे, पण...कळण्याची वाटचाल म्हणजे वारी. हे वारीतच कळते. वारीमध्ये सारी चिंता वाहते, ती माऊली. वारकरी एकमेकांना ऊरऊरी भेटतात, तेव्हा वाटते...

साक्षात पांडुरंग ऊराशी बिलगला कि काय? चंद्रभागेच्या काठावर, मृदंगाच्या तालावर नाचत डुलत जेव्हा दिंडी दाखल होते, तेव्हा विठ्ठल नामाचा पदर अख्या वारकऱ्यांना कवेत घेतो. मग ओढ लागते दर्शनाची.

दिवस-दिवस बाऱ्यामध्ये ऊभे राहून पावले हळुवार समोर सरकतात, एक क्षण असा येतो की, पंढरीरायाचे दर्शन होते. एक दीर्घ उसासा आपसूकच बाहेर येतो **'देवा सार्थकी झाले रे सारे जीवन'** असे म्हणत विठ्ठल डोळ्यात साठवला जातो. विठ्ठलाच्या तेजोरूपाने आणि लावण्याने मन वेधल्या जाते, जीवन क्षणभर का होईना चैतन्यमय होऊन जाते.

'जन्मो जन्मी वारी घडली । तोच पंढरीच्या सुखाचा अधिकारी.... जय हरी विठ्ठल..' ■ ■

एकदा तरी पंढरीची वारी अनुभवावी...

महाराष्ट्राला 1200 ते 800 वर्षांपासून पंढरपूरची वारी ही प्राचीन परंपरा आहे. ही वारी एक धार्मिक पदयात्रा नसून महाराष्ट्राच्या सामाजिक, सांस्कृतिक आणि आध्यात्मिक जीवनाचा अविभाज्य भाग आहे. वारकरी संप्रदाय हा रूप, समता, बंधुता आणि मानवतेच्या मूल्यांवर आधारलेला संत मेळा आहे. संत ज्ञानेश्वर, संत तुकाराम, संत नामदेवापासून संत चोखामेळापर्यंत सर्वांनी आपल्या अभंगवाणीतून भक्तीमार्ग अधिक सुलभ आणि लोकाभिमुख केला आहे.

आषाढी वारीला विठोबाच्या दर्शनासाठी महाराष्ट्र, कर्नाटक, आंध्र प्रदेश मधून पंढरपूरात 10 ते 15 लाख भाविक येत असतात. या वारीचे जागतिक आकर्षण म्हणजे तिची अद्वितीय व्यवस्थापन प्रणाली होय. आषाढी वारीला पाऊस धोधो, वीज वारा कशाची चिंता न करता लाखो वारकरी वारीत चालत असतात. ज्याला पाय नाहीत, तो अपंग वारकरी देखील कोणत्या गोष्टीची चिंता न करता फक्त भक्तिभाव आणि प्रबळ इच्छा शक्तीच्या जोरावर पंढरपूरच्या दिशेने निघाल्याचा व्हिडिओ व्हायरल होत असतो. भारत वर्षात भरणाऱ्या जत्रा, यात्रा, कुंभमेळा पहिले तर लोक श्रीमंत या पुण्यवाण होण्याच्या आशेने देवाला नवस करतात. परंतु पांडुरंग अपवाद आहे. कारण इथे भाविक नवस करीत नाहीत आणि विठ्ठलही कोणाच्या नवसाला पावत नाही. तरीही लाखो वारकरी मोठ्या श्रद्धेने पंढरीची नित्यनियमाने वारी करतात. 'माऊली' म्हणून लहान थोराणी एकमेकाच्या पाया पडणे. लीनता आणि विनय निर्माण होऊन अहंकार गळून पडला. माणूस माणसाशी उचित व्यवहार करत असताना आध्यात्मिक विचारांनी प्रगल्भ होत असल्याने मानवता धर्म पुढे जातीधर्म पंथ भाषा गळून पडतात. पांडुरंगाच्या दर्शनाची आस लागलेले म्हातारी-कोतारी, आंधळी-पांगळी कोसो मैल दिंडीतून चालत असल्याने त्यांना काहीच त्रास जाणवत नाही. रात्री विसावाच्या ठिकाणी मात्र एकमेकांची सेवा ही फक्त माया-ममता आणि बंधुत्वाचा आविष्कार असून ऐकतेची समतेची आणि बंधुत्वाचे प्रतीक असलेल्या वारीचा प्रत्येकाने अनुभव घेतला पाहिजे. समतेची भावना दृढ होण्यास संपूर्ण दिंडीत एकाच वेळी एकच अभंग एकाच तालात म्हटला जातो.

आनंद म्हस्के
मो. 8928564236

त्यातून एकीची आणि शिस्तीची भावना निर्माण होते. म्हणून एकदा तरी वारीत सामील तर होऊन बघा म्हणजे कळेल की, 'कधी गोडी लागे वेड्या तुला अभंगाची'. छत्रपती शिवाजी महाराज एकदा संत तुकाराम महाराजांच्या कार्यक्रमात सहभागी झाले होते. त्यांनी तुकोबांना सोने, हिरे, मोती, कपडे भेट म्हणून पाठविले. परंतु कोणताच मोह नसलेल्या तुकोबारायांनी तो सर्व नजराणा आदरपूर्वक परत केला. वारकरी हा सफेद कपडे गळ्यात माळ, कपाळी टिळा, हाती टाळ मृदुंग, हरी मुखे म्हणा, हरी मुखे म्हणा. मेल्याची गणना कोण करी। धन दागिनेचे प्रदर्शन करणारा श्रीमंत वारकरी होऊ शकत नाही. मोह, मद, मस्तर, यांचा त्याग करणारा आणि अज्ञान अंधश्रद्धा यांच्यावर वार करून विज्ञानाची कास धरणारा सत्यवादी तो खरा वारकरी होय. गेल्या अनेक शतकापासून देहू आळंदी पंढरीची वारी सुरळीत सुरू आहे. मुस्लिम समाजातून गेल्या 27 वर्षांपासून दिंड्या पंढरपूरला निघत आहेत. कित्येक पालखीचा विसावा पहिला मान मुस्लिम मशीदमध्ये आहे. मुस्लिम समाजातून वारकरी संप्रदायच्या जेवणाची आणि सहभोजन व्यवस्था केली जात आहे. वारी ही हिंदू-मुस्लिम एकतेचे प्रतीक बनत असताना मनोहर भिडे वारकरीत धारकरी घुसवून वारकरी संप्रदायात बुद्धिभेद करीत आहेत. त्याला इतिहासाचा संदर्भ असला तरी ही राजेशाही नसून लोकशाही स्वातंत्र्याच्या 75 वर्षानंतर वारीत धारकरी यांची गरजच काय कारण? मुस्लिम राजवटीत हिंदूची मंदिर लुटली जात होती. पंढरपूर मंदिरातील विठ्ठलाच्या मूर्तीची चोरी होऊ नये म्हणून ती मेंढ्यात ठेवली होती. त्यावेळी काही वारकऱ्यांनी छत्रपती संभाजी महाराजांची भेट घेऊन वारीला संरक्षण मागितले. म्हणून संभाजी महाराजांनी आपल्या सरदारांना पंढरपुरी निघालेल्या वारीला बाहेरून संरक्षण देण्यास सांगितले होते. तलवारी हाती घेऊन वारीत सामील होण्यास सांगितले नव्हते. काळ बदलला आहे. धार्मिकता नव्हे तर बंधुत्व निर्माण करण्याची गरज आहे. लोकशाहीच्या समृद्धीसाठी पुरोगामी विचाराच्या वारकऱ्यांनी महात्मा फुले वाड्यापासून संविधान समता

दिंडीला सुरुवात केली आहे.

कारण पंढरीला देवाच्या दारी सगळे सारखेच असतात, तसेच संविधाना समोरही सगळे समानच असतात. 'आनंदाचे डोही आनंद तरंग' हे सकल संत समाजाचे स्वप्न आहे, तर 'लोककल्याणकारी राज्य' हे संविधानाचे आश्वासन आहे. वाढती धर्मांधता संविधानातील समतावादी मूल्य नाकारत असताना पंढरीच्या वारीत या मूल्यांचा होणारा उच्चार महत्त्वाचा आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी विठ्ठल हा बुद्ध असल्याचे सिद्ध करण्यासाठी शोध निबंध लिहून त्यावर लवकरच पुस्तक प्रसिद्ध करणार होते. परंतु वेळेअभावी ते प्रकाशित झाले नसले तरी त्यांच्या विचाराची संविधान दिंडी सुरू झाली आहे. तथागत बुद्ध यांचे पंचशील, अष्टशील, दसशील आणि आर्य अष्टांगिक मार्ग यांचा अभ्यास ज्यांनी केला त्यांना बुद्ध आणि खरा विठ्ठल कळला. करण महाराष्ट्रातील एकही संत नाही की त्याने आपल्या अभंगात विठ्ठल सोबत बुद्धाचे नाव घेतलेले नाही. प्रत्येक संताने बुद्धच पण विठ्ठल विचार म्हणून सांगितला आहे. आता वारीत बुद्ध डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्यावर अभंग म्हटले जात आहेत. विठ्ठल विचार ऐकते आणि समान न्यायचे प्रतीक संविधान समजावून सांगितले जात आहे. पंढरीची वारी बोधमय होत आहे. आंबेडकरवादिंनी एकदा तरी पंढरीची वारी अनुभवावी. म्हणजे आपल्या लक्षात येईल की,

'मी माझा बुद्ध । शोधला कुठे । जिथे नाही तिथे ।
पण माझा बुद्ध ।भेटला कुठे । माझ्या विठ्ठलात
बोला विठ्ठल । जय हरी विठ्ठल ।
विठ्ठल नामाचा गजर । माझ्या मुखी असावा ।
आणि मिटावे डोळे । समोर बुद्ध असावा ।
पण माझा बुद्ध । भेटला कुठे । माझ्या विठ्ठलात ।
बोला विठ्ठल । जय हरी विठ्ठल ॥ ■ ■

सुभाष मानवटकर यांच्या पहिल्या ‘क्रांतीपर्व’ काव्यसंग्रहाचे प्रकाशन

हिंगणा : महाराष्ट्रातील नामवंत कवी सुभाष मानवटकर (निळे पाखरु) यांच्या पहिल्याच ‘क्रांतीपर्व’ या काव्य संग्रहाचा प्रकाशन सोहळा मानवटकर भवन, वानाडोंगरी येथे साजरा झाला. या सोहळ्याचे उद्घाटन प्रा. डॉ. ईश्वर नंदापुरे यांच्यासह उपस्थित सर्व पाहुण्यांच्या हस्ते करण्यात आले. प्रकाशन सोहळ्याच्या अध्यक्षस्थानी सुप्रसिद्ध विद्रोही कवी प्रा. राहूल तागडे होते. तर ज्येष्ठ साहित्यिक प्रा. जावेद पाशा कुरेशी, प्रकाशिका वैशाली मुन, सेवानिवृत्त विभागीय शिक्षण उपसंचालक निलेश पाटील, आंबेडकरी विचारवंत विनायक जामगडे, राष्ट्रीय प्रबोधनकार अनिरुद्ध शेवाळे व क्रांतीपर्व काव्यसंग्रहाचे कवी निळ पाखरू उर्फ सुभाष मानवटकर उपस्थित होते. सर्वप्रथम महापुरुषांच्या प्रतिमांचे पुजन, दिपप्रज्वलन व संविधानाच्या प्रास्ताविकेचे वाचन करुन कार्यक्रमाची सुरुवात झाली. तद्नंतर उपस्थित सर्व पाहुण्यांचा आयोजक सुभाष मानवटकर यांनी शाल, स्मृतीचिन्ह व प्रमाणपत्र देऊन सत्कार केला. स्वतःच्या मुलांपेक्षा विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीचा आनंद शिक्षकांना जास्त असतो, असे प्रा. डॉ. नंदापुरे म्हणाले. तर परिवर्तनशील कवींची या देशाला जास्त गरज असल्याचे मनोगत प्रा. जावेद पाशा यांनी व्यक्त केले. कवी सुभाष मानवटकर यांच्या कविता म्हणजे नुसती शब्दांची जुळवाजुळव नाही. तर सर्वसामान्यांना प्राधान्य देणारा व मानवीमूल्य जपणारा क्रांतीपर्व हा काव्यसंग्रह आहे. असे वक्तव्य कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रा. राहुल तागडे यांनी केले. याप्रसंगी कलावती मानवटकर, प्रा. डॉ. राजेंद्र कांबळे, प्रा. दिलीप मुन, ज्येष्ठ साहित्यिक विलास गजभीये, सेवानिवृत्त केंद्रप्रमुख शेषराव कांबळे, लोकशाहीर नागोराव धवस, प्रबोधनकार सतीश सोमकुवर, कवी संदिप शेंडे, संजय सायरे, सुभाष कोठारे, भावेश कोटांगळे, प्रबोधनकार मनोज कोटांगळे, माजी सैनिक सुरेश मानवटकर, रविंद्र बागडे, पत्रकार लिलाधर दाभे व सेवानिवृत्त वनाधिकारी शेंडे यांचा शाल, स्मृतीचिन्ह व प्रमाणपत्र देऊन गौरव करण्यात आला. क्रांतीपर्व काव्यसंग्रहाचे कवी सुभाष मानवटकर यांचा भावपुर्ण सत्कार करण्यात आला.

सतिश सोमकुवर यांनी संचालन तर प्रास्तविक संदिप शेंडे व आभार प्रा. दिलीप मुन यांनी मानले. यशस्वीतेसाठी भावेश कोटांगले, सुभाष कोठारे, मनोज कोटांगले, निखिल मानवटकर, स्वप्निल मानवटकर, विनोद सोनारे व शालीनी सुभाष मानवटकर यांनी प्रयत्न केले. तसेच संमेलनाच्या यशस्वीतेकरीता अखिल भारतीय संत गाडगेबाबा कला साहित्यिक विचार मंच व अक्षरक्रांती फाऊंडेशन नागपूर यांचे विशेष सहकार्य लाभले आहे.

दिल्लीत सिद्धार्थ वेल्फेअर सेंटरतर्फे यशस्वी आरोग्य तपासणी शिबिर

नवी दिल्ली : अखिल भारतीय सिद्धार्थ वेल्फेअर सेंटर, नवी दिल्ली यांच्या वतीने द्वारका मोड येथील केंद्राच्या कार्यालयात आरोग्य तपासणी शिबिराचे यशस्वी आयोजन करण्यात आले. या शिबिराचा मुख्य उद्देश सामान्य आरोग्य समस्यांबाबत जनजागृती करणे हा होता. सुमारे 50 स्थानिक नागरिक आणि केंद्राचे सदस्य यांनी या शिबिराचा लाभ घेतला.या शिबिरात ज्येष्ठ डॉक्टरांनी सहभाग घेतला. यामध्ये डॉ. ए. के. गडपायले, डॉ. राहुल रामटेके, डॉ. आकांक्ष्या, डॉ. अमोल आणि डॉ. विनोद यांचा समावेश होता. या डॉक्टरांनी सहभागींना निरोगी जीवनासाठी सामान्य आरोग्य काळजीबाबत मौल्यवान सल्ला दिला. यावेळी केंद्राच्या अध्यक्षा सुजाता आंभोरे, सचिव सुभाष लोखंडे, उपाध्यक्षा सुजाता नंदेश्वर, खजिनदार ज्योत्स्ना वासनीक, संयुक्त सचिव ॲड. शरद सिंगाडे आणि कार्यकारी सदस्य शेखर अलोने, अभय गणवीर, मनोज साहरे, सुरेश लोखंडे, यशवंत पाटील आणि नागेश गणवीर यांनी या डॉक्टरांचा सत्कार केला.यावेळी बोलताना सुजाता आंभोरे म्हणाल्या, ‘अखिल भारतीय सिद्धार्थ वेल्फेअर सेंटर ही नवी दिल्ली येथील 40 वर्षे जुनी नोंदणीकृत संस्था आहे, जी डॉ. निमगाडे, डॉ. एम. एल. साहरे आणि एन. जी. उके यांनी स्थापन केली. ही संस्था दरवर्षी प्रगती करत आहे. नुकतेच आम्ही सदस्यांच्या योगदानातून स्वतःचे फ्लॅट खरेदी केले आहे आणि आता मोठ्या जागेसाठी नियोजन करत आहोत. स्थानिक नागरिक आणि केंद्राच्या सदस्यांच्या उत्स्फूर्त प्रतिसादामुळे आजचा कार्यक्रम यशस्वी झाला.’ त्यांनी सर्व डॉक्टर आणि कार्यकारी सदस्यांचे आभार मानले आणि भविष्यात अशा आरोग्य तपासणी शिबिरांचे आयोजन करण्याचा संकल्प व्यक्त केला.

रमाईचे स्वप्न - १३५

नालंदा बुद्ध विहार

जयताळा नागपूर. दररोज नियमित वंदना, दर रविवारी सकाळी 10-00 वाजता धम्म वर्ग, पौर्णिमा, वर्षावास, बुद्ध, फुले, शाहू, आंबेडकर यांच्या जयंतीनिमित्त उत्सव आयोजन करण्यात येते. विशेष सहकार्य अध्यक्ष विकास बनकर, रमेश विष्णुपंत मेश्राम व सहकारी यांचे आहे.

संवाद मित्र, डी.आर. कांबळे
8600924170

महत्वाचे

आसान्या फाऊंडेशने केले टेकॉप्स गार्डन सोसायटी बहादूरा येथे वृक्षारोपण

नागपूर : आसान्या फाऊंडेशन मार्फत विविध प्रकारचे उपक्रम राबवले जाते, समाजात पर्यावरणा विषयी जागरूकता निर्माण व्हावी या निमित्ताने जुलै महिन्यापासून वन महोत्सव, कृषी दिन, एक पेड महा के नाम अंतर्गत विविध प्रकारचे वृक्षारोपण कार्यक्रम व फळबाग लागवड कार्यक्रम घेतल्या जातात. त्यानिमित्ताने फाउंडेशन मार्फत टेकॉप्स गार्डन सोसायटी बहादुर येथे नागरिकाच्या उपस्थितीत वृक्षारोपण कार्यक्रम घेण्यात आला, दरम्यान दीपक अथिलकर, डॉ. शारदा वैद्य, क्लब हाऊस सचिव ज्योती बनकर, अरविंद उपरीकर, विद्या भुसारी, तेजराम भुसारी, वृषभ भुसारी, अथर्व भुसारी, जीत बनकर, मनीष हटकर, खुशाल हटकर उपस्थित होते. आसान्या फाउंडेशन महाराष्ट्र व इतर राज्यात सुद्धा कृषि क्षेत्र, पर्यावरण, सामाजिक, आर्थिक व शैक्षणिक क्षेत्रामध्ये खूप मोठ्या प्रमाणात कार्य करीत आहे.

विवाहित जोडप्यांनी घेतली व्यसनमुक्तीची शपथ

नागपूर : नशा मुक्त भारत व ड्रग फ्री नागपूर या अभियानांतर्गत खापरखेडा येथील सामूहिक विवाह सोहळ्यातील नवोदित वधूवरांसह उपस्थिताना व्यसनमुक्तीची शपथ देण्यात आली. सोबतच पोस्टर प्रदर्शनी लावण्यात आली व पत्रके वितरण करण्यात आले. यावेळी गाडगेबाबा बहुद्देशीय संस्था, भंडारा व उत्कर्ष बहुउद्देशीय संस्था नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने साहिल सभागृह खापरखेडा येथे 22 जोडप्यांचा आंतरजातीय विवाह नोंदणी पद्धतीने लावण्यात आला. या जोडप्यांना नशाबंदी मंडळाचे जिल्हा संघटक गौरव आळणे यांनी व्यसनमुक्तीची शपथ दिली. यावेळी महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीचे कोराडी शाखा अध्यक्ष ताराचंद पखिडे, बहुजन समाज पक्षाचे चंद्रगुप्त रंगारी, तारा गौरखेडे, ईशान मानवटकर, सुशांत बोरकर, यांच्यासह समाज कल्याण विभाग व विवाह नोंदणी विभागातील मान्यवर उपस्थित होते. कार्यक्रमाला 150 महिला-पुरुषांनी उपस्थिती नोंदविली.

बोधिसत्व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मल्टीपरपज सोसायटी तर्फे शालेय गणवेशाचे वाटप

नागपूर : मातोश्री मैनाबाई शाळा, कुकडे लेआऊट, दक्षिण नागपूर येथे वर्ग पाच ते नऊ या वर्गातील गरीब व होतकरू विद्यार्थ्यांना विद्यार्थिनींना बोधिसत्व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मल्टीपरपज सोसायटी, नागपूर तर्फे शालेय गणवेशाचे वाटप करण्यात आले. सोबतच दहावी मध्ये पास झालेल्या विद्यार्थ्यांचा सत्कार करण्यात आला. त्यांना सन्मान पत्र व मार्कशीट ठेवण्यासाठी फोल्डरचे वाटप करण्यात आले. या कार्यक्रमामध्ये सोसायटीचे पदाधिकारी अनिल बहादुरे, सतीश ओरके, राम गेडाम, शत्रुघ्न चवरे, कुलदीप फुलझेले व प्रतिभा मेश्राम व अभय शेवाळे हजर होते, तसेच मातोश्री मैनाबाई शालेचे शिक्षण वृंद राजेंद्र खापरे (मुख्याध्यापक), सुशील पाटील, हर्षद शिरसाम, वैभव सातपुते, सुशील नखाते, नितीन लोहकरे, आशिष बोरकर हजर होते. यावेळी श्रेयांश चवरे याला बारावी परीक्षा मध्ये 98टक्के, आय. आय. टी. जे.इ.इ.परीक्षेत 96टक्के व राज्य सीईटी मध्ये 99टक्के गुण मिळाल्याबद्दल त्याचा सत्कार

निधन वार्ता

प्रशांत चंद्रशेखर पहाडे

नागपूर : दाभा निवासी प्रशांत चंद्रशेखर पहाडे, वय 52, यांचे दीर्घ आजाराने रविवारी निधन झाले. त्यांच्या मागे आई, पत्नी अनघा, मुलगी साक्षी, मुलगा सार्थक आणि बराच मोठा आप्तपरिवार आहे. अंत्यविधी अंबाझरी घाटावर पार पडला.

अथांग बागडेच्या नेतृत्वात एक्ससाईट प्ले टर्फवर इतिहास

यंग डायमंड फुटबॉल लीग टुर्नामेंट

नागपूर : जल्लोष आणि उत्साहाने भरलेल्या एका रोमांचक अंतिम सामन्यात भवन्स सिव्हिल लाईन्स शाखेचा विद्यार्थी अथांग प्रवीण बागडेने आज नागपूरमधील एक्ससाईट प्ले टर्फ ग्राउंड, के.टी. नगर येथे झालेल्या यंग डायमंड फुटबॉल लीगमध्ये डीडीएसवायएस टीमला गौरवशाली विजय मिळवून देऊन इतिहासात आपले नाव कोरले. हा ऐतिहासिक विजय क्लबच्या वारशात पहिल्यांदाच घडला आहे जेव्हा संघ पहिल्यांदाच कर्णधार अथांग बागडेच्या नेतृत्वाखाली अंतिम फेरीत पोहोचून विजेतेपद मिळविले. अभिमानी पालक, उत्साही चाहते आणि तरुण प्रतिभेचा आनंद साजरा करणाऱ्या जल्लोषात एक्ससाईट प्लेमधील वातावरण उत्साहवर्धक होते.

शाळेच्या खेळाच्या मैदानापासून ते स्पर्धेतील यशापर्यंतचा अथांगचा प्रवास समर्पण, टीमवर्क आणि विश्वासाने काय साध्य करता येते याचे एक ज्वलंत उदाहरण आहे. वयापेक्षा जास्त प्रतिभा आणि हृदयात आग असल्याने, येत्या हंगामात हा तरुण फुटबॉलपटू निःसंशयपणे लक्ष ठेवण्याजोगा आहे. त्याने या प्रतिष्ठित युवा स्पर्धेत प्रथमच आपल्या संघाचे नेतृत्व केले, प्रशिक्षक राहुल बांते आणि रोहित सौदागर यांच्या अनुभवी मार्गदर्शनाखाली अपवादात्मक नेतृत्व, लवचिकता आणि रणनीतिक कौशल्य दाखवून, त्याने केवळ त्याच्या सहकाऱ्यांना प्रेरणा दिलीच नाही तर शहरातील युवा फुटबॉलच्या भावनेची पुनर्परिभाषा देखील केली. अंतिम फेरीत संकल्प एसएफ संघाचा सामना करताना, डीडीएसवायएस संघाने तीव्रता आणि शिस्तीने भरलेले प्रदर्शन केले आणि अखेर हा प्रतिष्ठित चषक जिंकला. त्याने त्याचे सर्व श्रेय त्याचे पालक, त्याचा मोठा भाऊ आणि खेळाडू अथर्व, प्रशिक्षक राहुल बांते, रोहित सौदागर आणि संघातील खेळाडूंना दिले.

दीर्घ आयुष्य असलेले वृक्षारोपण व्हावे : अनिल वैद्य

नाशिक : सुखदेव एज्युकेशन सोसायटीच्या शैक्षणिक संकुलात वृक्षारोपण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी माजी न्यायाधीश अनिल वैद्य भाषणात म्हणाले की, गुलमोहर, अशोक, सुबाभूळ हे झाड कच्चे असून वाऱ्याने रस्त्यावर पडतात. वाहतूक कोंडी त्यामुळे हे वृक्ष लावू नये. वृक्षारोपण हा सप्ताह साजरा करतांना पिंपळ, वटवृक्ष, कडू निंब, चिंच, मोहो, असे दीर्घ आयुष्य असलेले वृक्ष लावून वृक्षारोपण केले जावे. हे वृक्ष मजबुत असतात. वृक्षारोपण हा सोपस्कार म्हणून साजरा केला जाऊ नये. जागतिक पर्यावरणासाठी आपली जबाबदारी आपण पार पाडत आहोत याची जाणीव असावी. या प्रसंगी शिक्षणाधिकारी भगवान सूर्यवंशी, कृषी अधिकारी किशोर जाधव आणि संस्थेचे सचिव संजय काळे हे उपस्थित होते. विद्यार्थ्यांनी वृक्ष दिंडी काढून रूक्ष रोपण कार्यक्रम साजरा केला.

9 जुलैच्या देशव्यापी संपाला सेवानिवृत कर्मचारी संघटनेचा पाठिंबा

नागपूर : संघटनेच्या कार्यकारणी मंडळाची सभा नुकतीच व्ही. एस. भांभूळकर यांचे अध्यक्षतेखाली संपन्न झाली. सभेत सरचिटणीस यांच्या अहवाल व जमा खर्च मंजूर करण्यात आला. कामगाराच्या हिताचे रक्षण व पेन्शनर धारकांचे प्रश्न, कर्मचारी यांचे प्रश्न याकरिता देशव्यापी संप 9 जुलैला आयोजित केला असून अखिल भारतीय पेन्शनर फेडरेशन तसेच समन्वय समीती च्या आव्हानानुसार नागपूर येथे संविधान चौकात 12 ते 4 पर्यंत कामगार संघटनाच्या वतीने धरणा आंदोलन आयोजित केलेले आहे. या धरणा आंदोलनात पेन्शनर धारकांनी सहभागी होऊन जाहीर पाठिंबा व्यक्त करावे असे आव्हान अध्यक्ष व्ही. एस. भांभूळकर, सरसिटणीस चंद्रहास सुटे, कार्याधक्ष राजेंद्र सुरसे, कोषाध्यक्ष भाऊराव बुचे, प्रकाश काळबांडे, उपाध्यक्ष अरुण भालेराव, दिलीप मेश्राम, वामन डफरे, चंद्रशेखर ठाकरे, रमेश जांगडे, सहसचिव अरविंद नगरकर, गोपाळ इटणकर, संभाजी कन्हेरे, श्रीराम धरमाळी, सदस्य प्रमोद कावळे, सागर नंदागावली, कवडू पांडे, राहुल चकरे, देविदास कोठेकर, धनराज धोपटे यांनी केले.

अर्लियन समूहाचे ‘पर्यावरण विशेष कविसंमेलन’ साजरे

नागपूर : अर्लियन कवियों का अध्यात्म, मराठी प्रेरणा समूह नागपूर आयोजित तिसरे जिल्हास्तरीय ‘पर्यावरण विशेष कविसंमेलन’ मोठ्या थाटात महालक्ष्मी मंदिर हॉल, मधुबन लेआउट, नागपूर येथे सुप्रतिष्ठित जेष्ठ साहित्यिक विजया ब्राम्हणकर यांच्या अध्यक्षतेखाली झाले. कविसंमेलनाचे उद्घाटक नामदेवराव गणोरकर प्रमुख अतिथी योगेश बडे आणि प्रा. हृदय चक्रधर उपस्थित होते. संस्थेचे संस्थापक अध्यक्ष डॉ. सागर गुडमेवार यांच्यासहे राजेश नागुलवार उपस्थित होते. अतिशय उत्साहात वृक्षदिंडी काढून कार्यक्रमाची सुरूवात करण्यात आली. नागपूर जिल्हाध्यक्षा उषा राऊत यांनी प्रास्ताविकेतून विचार मांडलेत. याचवेळेस बालमंचचे कलाकार परिधा हाडोले व स्वरा गंभीर या दोघींनी राधा कृष्णाच्या गीतावर अप्रतिम नृत्य सादर केले. डॉ. सागर गुडमेवार यांनी संपूर्ण कार्यकारिणीचे सभासद राजेश नागुलवार, उषा राऊत, गीता वाळ्के, राजेश काळे, अपर्णा कल्लावार, सुचिता कुनघटकर, अरविन्द बुटले, शील बागडे, प्रणोती कळमकर, शुभांगी डांगरे यांचे भेट वस्तू देऊन स्वागत केले. उद्घाटक नामदेवराव गणोरकर यांनी आध्यात्मिक साहित्यावर भाष्य केले तर प्रमुख अतिथी, योगेश बडे यांनी थोडक्यात संपूर्ण साहित्यसंपदेवर प्रकाश टाकला व प्रा हृदय चक्रधर यांनी गझलेचे प्रकार व ते लिहिण्याचे कौशल्यांवर सुंदर मार्गदर्शन केले. विजया ब्राम्हणकर यांनी सहभागी कवींच्या सादरीकरणावर साधकबाधक विचार सहर्ष व्यक्त केला. कार्यक्रमाचे चार टप्प्यात संचालन डॉ. अरविंद बुटले, डॉ. शील बागडे, डॉ.गीता वाळ्के आणि सुचिता कुनघटकर यांनी केले. डॉ. राजेश काळे, मुकेश वानखेडे आणि कोकिळा खोदनकर यांनी उत्तम रित्या संयोजन केले. संमेलनात 44 कवी महिला व पुरुष आपल्या कविता व गझलांचा झरझर शब्द सरींचा वर्षाव करून रसिकांना चिंबचिंब केले. सुचिता पाटील यांनी आभार प्रदर्शन केले तर कोकिळा खोदनकर यांनी सुरेल आवाजातील गीताने कार्यक्रमाची सांगता केली. सहभागी कवी दशरथ अतकरी, प्रभाकर दुर्वे, मंजुषा काऊटकर, गौरव कोकाटे, रवींद्र सोनावले, उज्वला पाटील, विजय वासाडे, हितेश गोमासे, नागोराव सोनकुसरे, पुनम वानकर, प्रतिभा कोकाटे, राहुल गवस, लिलाधर दवंडे, गणेश पांडे, अपर्णा कुळकर्णी, राज शास्त्री, आरती झोटींग, चंदू डोंगरवार, योगेश तांदुळकर, सुरेखा श्रीखंडे, रेखा सोनारे, सुचिता पाटील, सुधा नाखले, श्रद्धा बुरले, शिवचरण आकोटे, धर्मराज बोलधने, ज्योती नागपूरकर, स्वाती सेलोकर, शीतल कांडलकर, प्रितिबाला बोरकर, सुषमा सोळंकी, वनिता रेवतकर, एन. कोहळे, प्रांजली तुराणकर, भारत चंदेल, विकास गजापुरे, चंद्रिका मडकाम, कविता कठाणे, संगीता जीवनकर, दत्तू पौनीकर, रजनी उल्लेवार, संध्या पातुरकर, मंदा खंडारे यांचा समावेश होता.

संघर्षाशिवाय सत्ता प्रस्थापित होऊ शकत नाही : डॉ. सुरेश माने

नागपूर : संविधान अमलात येऊन 75 वर्षे उलटून गेली तरी एससी, एसटी, ओबीसी, धार्मिक अल्पसंख्याक समाज हा समस्याग्रस्त आहे, संविधानिक अधिकारांपासून तो वंचित आहे, एवढ्या मोठ्या समाजाला लोकशाहीच्या नावाने केवळ मतदार म्हणून त्याचा वापर केला जातो म्हणून या समाजाला जागृत आणि संघटित करून संघर्ष केल्याशिवाय सत्ता प्रस्थापित होणार नाही आणि त्याशिवाय हा समाज समस्येच्या गर्तेतून बाहेर पडणार नाही असे प्रतिपादन बहुजन रिपब्लिकन सोशालिस्ट पार्टीचे संस्थापक राष्ट्रीय अध्यक्ष एड डॉ सुरेश माने यांनी केले. डॉ सुरेश माने शांतीवन चिचोली जिल्हा नागपूर येथे बहुजन रिपब्लिकन सोशालिस्ट पार्टी विदर्भ प्रदेश स्तरीय दोन दिवसीय कार्यकर्ता प्रशिक्षण शिबीर आयोजित करण्यात आले त्या शिबिरात मार्गदर्शन करताना बोलत होते. ते पुढे म्हणाले की,आज आंबेडकरी राजकीय शक्ती क्षीण झाली आहे, आदीवासी, मुस्लिम राजकीय प्रवाहाच्या बाहेर आहे, ओबीसी समाज जागृत नाही म्हणून सर्व समाजघटक समस्याग्रस्त आहे.या समाजाला जागृत करण्यासाठी चळवळीत सातत्य असणे फार आवश्यक आहे आणि बी आर एस पी आपली भूमिका पार पाडत आहे. कार्यकर्त्यांनी सातत्याने समाजाच्या ज्वलंत समस्यांविरोधात संघर्ष करावा असे आवाहन केले. शिबिरात प्रामुख्याने बी आर एस पी चे राष्ट्रीय उपाध्यक्ष रमेश पाटील,आदीवासी नेते एल के मडावी, प्रदेश नेते डीएस मेश्राम, विशेष फुटाणे, सुरेश मोटघरे, एड भुपेंद्र रायपुरे, विश्रांती झांबरे, शांताराम जळते, सीटी बोरकर, पंजाबराव मेश्राम,प्रा संजय बोधे,एड भीमराव शेंडे, एसटी पाझारे, विनोद गोस्वामी उपस्थित होते. शिबिरात विदर्भातील सर्व जिल्ह्यातील कार्यकर्ते मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन गुलचंद रंगारी, अरुण सहारे यांनी केले तर डॉ विनोद रंगारी यांनी आभारप्रदर्शन केले.

बुद्धिस्ट गोल्डन इरा वुमन्स फाउंडेशन’ची प्रस्तुती ‘जागरुकता संविधान की’

नागपूर : बॅरि. राजाभाऊ खोबरागडे जन्मशताब्दी महोत्सव आणि भारतीय संविधान अमृत महोत्सवी वर्षानिमित्त आयोजित जागतिक रिपब्लिकन महिला परिषद शनिवारला सकाळी 9 वाजता डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर इंटरनॅशनल कन्वेंशन सेंटर ऑडिटोरियम सभागृह कामठी रोड नागपूर त्यामध्ये येथे संपन्न झाली. त्यामध्ये ‘दि बुद्धिस्ट गोल्डन इरा वुमन्स फाउंडेशनच्या’ वतीने एक लघु नाटिका प्रस्तुत केली ‘जागरूकता संविधान की’ आणि एक संदेश पोहोचवला की खरेच आपल्याला संविधानाबद्दल जागरूक होणे खूप आवश्यक आहे. संविधानाला वाचन करणे, संविधानाला समजणे खूप गरजेच आहे. जेणेकरून सगळ्यांना आपले अधिकार समजतील आणि त्यामध्ये त्यांची सतर्कता वाढेल. येणाऱ्या पिढीने नक्कीच संविधान वाचावा अशी प्रेसिडेंट सुनंदा कोचे यांचे मत आहे. सुनंदा कोचे, डॉ. अर्चना सुखदेव, छाया खोब्रागडे, योगिता शेंडे, रेखा लोखंडे, सोनाली ठवरे, प्रिया गजभिये, अर्चना टेंभुर्णे, अनुपमा रामटेके, ललिता ऊके, शोभना टेंभुर्णे, रजनी तायडे यांनी सहकार्य केला.

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एम.आय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648